

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ издази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се подaje у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликован је:

Орденом Двоглавог Белог Орла
петог реда:

Ђорђе Ђорђевић, инспектор прве класе Министарства унутрашњих дела.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се: Јован Несторовић, начелник прве класе округа нишког и Ђорђе Ђорђевић, инспектор прве класе Министарства унутрашњих дела, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пензију, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела Петра Благојевића, начелника треће класе округа пожаревачког, по потреби службе.

за начелника прве класе округа нишког Мијајла Церовића, управника друге класе града Београда, у пензији;

за начелника треће класе округа пожаревачког Љубомира Марковића, начелника исте класе округа ужичког, по потреби службе;

за начелника треће класе округа крагујевачког Ђорђа А. Ненадовића, начелника исте класе округа пиротског, по потреби службе;

за начелника треће класе округа чачанског Милоша П. Ђорђевића, бившег окружног начелника исте класе;

за начелника четврте класе округа крајинског Мијајла Јоцића, јавног правозаступника при зајечарском првостепеном суду;

за начелника четврте класе округа пиротског Стевана Ј. Гудовића, начелника исте класе округа крајинског, по молби; за начелника четврте класе округа ужичког Ђорђа Т. Луковића, начелника прве класе среза грузанског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза крагујевачког Светозара Караулића, начелника исте класе среза пчињског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза врачарског Алексу Давидовића, начелника исте класе среза прокуначког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза орашког Момчила Здравковића, секретара прве класе начелства округа пожаревачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза ражањског Димитрија Ђорђевића, секретара прве класе начелства округа смедеревског, по молби;

за начелника треће класе среза црногорског Владимира Маленовића, писара прве класе среза колубарског, округа београдског;

за начелника треће класе среза златиборског Чедомира Перића, вршиоца дужности начелника истога среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника друге класе среза нишавског, округа пиротског, Станка Милошевића, начелника треће класе среза трнавског;

за начелника треће класе среза трнавског Михаила Протића, секретара друге класе начелства округа чачанског;

за начелника прве класе среза масурничког Јована Михаиловића, начелника исте класе среза сврљишког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза рамског Живојина Белопаулића, писара прве класе среза млавског;

за начелника друге класе среза ресавског Милутина Протића, начелника треће класе среза жичког;

за начелника друге класе среза моравског, округа нишког, Ђорђа Димитријевића, начелника треће класе истог среза;

за начелника треће класе среза млавског Манојла Лазаревића, начелника исте класе среза бољевачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Драгутина Пантелића, писара прве класе среза банског;

за начелника треће класе среза космајског Косту Ракића, начелника исте класе среза брзопаланачког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза подунавског Антонија Видовића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза коубарског, округа београдског, Милана Лазића, начелника исте класе среза студеничког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза пчињског Димитрија Христића, начелника исте класе среза лепеничког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза неготинског Драгољуба Марковића, начелника треће класе истог среза;

за начелника треће класе среза лепеничког Миливоја Петровића, начелника исте класе среза деспотовачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза студеничког Лазара Нешића, начелника исте класе среза јабланичког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза грочанског Милорада Пешића, начелника исте класе среза рачанског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза рачанског Андрију Врчевића, начелника исте класе среза грочанског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза темнишког Ђорђа Илића, вршиоца дужности начелника среза колубарског, округа београдског, у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза јабланичког Светислава Мишића, секретара прве класе начелства округа пиротског; по молби;

за начелника треће класе среза бољевачког Тихомира Р. Петровића, писара прве класе првостепеног крушевачког суда;

за начелника треће класе среза звишкога Живојина Илића, начелника исте класе среза млавског по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза гужанског, у рангу секретара начелства друге класе, Павла Ђорђевића, писара прве класе среза крагујевачког;

за вршиоца дужности начелника среза сврљишког, у рангу секретара начелства друге класе, Тихомира Гвозденовића, писара друге класе крушевачког првостепеног суда;

за вршиоца дужности начелника среза прокупачког, у рангу секретара начелства друге класе, Милорада Јовановића, писара прве класе среза нишког;

за вршиоца дужности начелника среза жичког, у рангу секретара начелства друге класе, Илију Николајевића, писара друге класе првостепеног суда вароши Београда;

за вршиоца дужности начелника среза деспотовачког, у рангу секретара начелства друге класе, Танасија Божића, писара прве класе среза параћинског;

за вршиоца дужности начелника среза брзопаланачког, у рангу секретара начелства друге класе, Косту З. Богдановића, писара прве класе истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе Управе града Београда Живана Станковића, начелника треће класе среза врачарског; и

за вршиоца дужности члана Управе града Београда, у рангу начелника средњег треће класе, Косту Туцаковића, писара прве класе Управе града Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа пожаревачког, Милутина Пећанина, начелника треће класе среза звишког, — по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа смедеревског, Љубомира Илића, начелника треће класе среза космајског, — по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа пиротског, Живојина Будимировића, секретара прве класе начелства округа тимочког, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа рудничког, Милана Јевтића, на-

челника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа топличког, Живојина Московљевића, начелника треће класе среза темнишког, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа чачанског, Милана Доронтића, писара прве класе чачанског првостепеног суда;

за секретара друге класе начелства округа тимочког, Петра Банџића, писара прве класе Управе града Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Томо Миленковић, члан прве класе Управе града Београда;

Љубомир Поповић, вршилац дужности члана Управе града Београда, у рангу секретара треће класе Министарства унутрашњих дела;

Повак Симић, начелник друге класе среза црногорског;

Станоје Миленковић, начелник прве класе среза нишавског;

Милан Симић, начелник прве класе среза рамског;

Марко Пешић, начелник друге класе среза ражањског;

Јован Леовац, начелник треће класе среза масуричког;

Коста Поповић, начелник треће класе среза ресавског;

Божидар Митровић, секретар прве класе начелства округа рудничког;

Танасије Нешић, писар прве класе среза качерског;

Драгутин Јанковић, писар друге класе среза тријавског;

Светозар Протић, писар друге класе среза ариљског;

Светозар Јовановић, писар прве класе среза космајског;

Никола Обрадовић, писар прве класе среза расинског;

Симо Миленковић, писар прве класе среза мачванског;

Милан Јанковић, писар прве класе среза пожаревачког — на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пензију, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Витомир Николић, вршилац дужности писара среза колубарског, округа ваљевског у рангу писара начелства друге класе;

Мијаило Карагуновић, писар друге класе среза посаво-тамнавског;

Владимир Антонијевић, вршилац дужности писара среза колубарског, округа

београдског, у рангу писара начелства прве класе;

Драгутин Марић, писар прве класе среза космајског;

Драгутин Стајевић, писар прве класе среза грочанског;

Ђуро Петровић, вршилац дужности писара среза темнишког у рангу писара начелства прве класе;

Милутин Поповић, писар друге класе начелства округа тимочког;

Љубомир Гардић, писар друге класе среза деспотовачког;

Гаврило Пантелић, писар прве класе среза златиборског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење истог Савета од 2. овог месеца, Бр. 1412 које гласи:

да се Митар Ашанин, одашњи слуга, родом из села Бара, у Црној Гори, и поданик њен, по његовој молби и дозволи оца му Мише Ашанина, прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадашњег поданства свога.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1904. год., које гласи:

»да се варошица Сопот, у срезу космајском, округа београдског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од досадашње општине сопотске, па да образује засебну општину под називом »општина варошице Сопота«, а села Ропчево и Бабе, по изјављеној жељи својих становника, да остану у заједници и образују за себе општину под називом: »општина ропчевачка«, у истом срезу и округу«;

»да се село Трипково, у срезу златиборском, округа ужичког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине мачкатске и прида општини шљивовачкој, у истом срезу и округу«. и

»да се села: Велико Село и Мали Јовановац, која сада сачињавају општину великоселску, у срезу нишавском, округа пиротског, по изјављеној жељи својих становника, поново придаду општини крупачкој, у истом срезу и округу.«

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. марта 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

У последњим деценијама прошлога столећа не зна се у криминалистици за већи преокрет, него што је онај, што је наступио у гледишту о преступницима и злочинцима. Преступник, као производ своје епохе и средине, носи неминовно у себи све видне знаке болести онога друштва, из којег је поникао. Није он више самоникла биљка, него лист на једној грани, што има дебело стабло и разгранат корен. С тога се преступник има и мора сматрати као један посве нездрав део онога огромнога организма, који се зове друштво.

Да би се умотрили и пронашли главни извори преступима и злочинима; да би се нашао што сигурнија и боља средства за лечење друштвених недаћа, од којих страдају и држава и појединци; да би се дакле сузбијале болештине друштвене, које највидније избијају у преступима, злочинац је подвргнут свестраном и стрпељивом проучавању и испитивању, и наука је данас у стању да нам даде доста тачна обавештења о многим друштвеним недостацима и недаћама; да нам покаже узроке њихову постанку и да их образложи, а донекле и оправда — а на самом је друштву дужност да се што боље стара за њихово поступно искорењивање.

Безбројним веома брижљивим и свестраним истраживањима и посматрањима, која су последњих десетина година чињена над преступницима и злочинцима, утврђене су неколике карактеристичне физичке и психичке особине, којима се преступник одликује. Антрополошка посматрања сабрала су безброј факата и из њихова поређења изведен је закључак да је преступник или злочинац нарочити тип, који се многим физичким особинама видно разликује од нормалног човека. Многобројна проматрања, која су чињена над људима који ремете друштвени поредак и долазе у судар са кривичним законом, утврђују факт да између нормалног човека и злочинца има разлике у конструкцији лубање или лица, у склопу костију главе и развијености појединих делова костију главе, а и самога тела. На основу тих проматрања, која су брижљиво прибирана и класифицирана, створен је и обележен чак и тип преступника, који се у великој већини случајева подудара један с другим.

Нема сумње да са развитком физичких одлика и знакова, којима антрополошка школа карактерише тип преступника, стоје у непосредном односу и у вези и душевне особине и склоности преступника.

Антропометрија и Бертилонаж озбиљно и свестрано проучавају преступника; они до најмањих ситница и детаља бележе све спољашње и карактеристичне знаке, којима се преступник одликује — прва ради обележавања општега типа, а други ради идентификације и практичних потреба друштва. Али се само на томе не може и не треба стати, јер је неоспорно, да има врло велики број преступника, код којих су сви спољашњи знаци са свим нормално и правилно развијени, као што је, с друге стране доста велики број људи, који нису никад учинили никакав преступ и који га неће учинити, који дакле нису ни најмање опасни ни штетни по друштвени поредак, али би се посматрањем њихне главе и других делова могли наћи одлике, које су карактеристичне и подводе се типу, што га криминална антропологија прописује.

Један од врло важних задатка за проучавање злочиначког типа, јесте психолошко посматрање преступника. Душевни живот преступника, то је читав један свет, који још није до-

вољно проучен. Ући у ону чудну и тајанствену лабораторију духа, где се рађају и јављају први зачеци преступних, злих и опаких представа и мисли; осветлити оне мрачне ходнике душе, кроз које се у свест провлачи осећај, да постане мисао и воља, често свесна зла воља; ухватити све оне конце што их несвесна душа испреда у преступнику; проучити осећања, моћ мишљења и закључивања, свет представа и идеја који живи у преступнику — то је огромна арена рада за свакога посматрача, кога ова питања дубље интересују. Јер је несумњиво да преступник има свој специфични свет, своја нарочита опажања и представе о животу и његовим задацима, о људима и њиховим дужностима, о друштву, о својини, о моралу и свему. Ако се чиме разликује ненормалан човек од нормалнога, преступник од човека који подноси друштвени поредак и ради на његовом одржању и побољшању, то је баш та психолошка сфера у којој се та разлика несумњиво најдрастичније испољава. Психолошка посматрања, која су брижљиво чињена над преступницима утврђују исто онако, као и антрополошка и антропометриска посматрања што у својој сфери утврђују, да постоји психолошки тип преступника т.ј. да се могу да утврде специфичне душевне особине и ознаке, које нарочито карактеришу преступника и одвајају га од душевно нормалних људи.

Изнети душевни живот преступника; описати стварање и пут, постанак и развитак онажања, представљања, мишљења закључивања и делања код преступника — то је задатак криминалне психологије. Као што је Криминална Антропологија поставила извесне норме и законе, којима се обележава специфичан тип преступника, проучавајући физичке и спољашње знаке на њему; исто тако има да изнесе норме о злочиначком типу Криминална Психологија, проучавајући целокупни душевни живот преступника у свима психичким радњама.

Три су елементарне душевне сфере у којима се има кретати психолошко посматрање над преступницима и злочинцима.

Осећаји, који постају у преступнику, имају различиту боју и тон од осећаја нормалних људи.

Чињена су многобројна психолошка опажања над преступницима и врло се често наишло на осећаје и представе, на мисли и расуђивања, која се у многоструку подударају. Та сличност и истоветност душевног мивота иде од најниже сфере од првобитних опажања, па се пење до највишега степена свеснога делања, услед чијега дејства преступник и постаје оно што је дижући руку на туђ живот или имовину и рушећи основе законитог реда у друштву.

Несумњиво је, дакле, да међу преступницима има хомогености у душевном животу, да има карактеристичних психолошких сличности. Душевни живот и целокупно биће преступника има особина које деврирају и одступају од психичких особина нормалног човека; али између преступника те се особине приближују и сличавају и дају нарочиту форму, према којој се може да обележи психолошки тип злочинца. Криминална Психологија има да одреди опште црте и развитак осећаја у преступнику.

Свет представа, перципирања и аперципирања, схватање и појимање, расуђивање и мишљење, закључивање и одлучивање битно се разликује од свега тога код човека, код кога су све ове психичке особине од постанка свог нормално развијене.

Развиће воље и хотимичних покрета; односи и веза између закључивања и делања; дејство унутарње воље и спољашњега извођења, одлука и дејство, воља мисао и воља дело јесу врло значајни агенси психолошки за студију злочиначког

типа. Од врло великог је и интереса и значаја проучити постанак представа, које најзад постају преступно дело; јер је врло велики процес психолошки од првог зачећа једне тавне представе, која једва да трепери у души једнога злочинца док се пошне у свест, а из ове постане злочин. То је читава једна психологија, која има своје норме и законе, али коју ваља открити и утврдити. И као што је посматрањем главе и њених делова, посматрањем мозга нашло се да постоји разлика између нормалног човека и злочинца, у физичкој сфери, исто тако та се разлика још јаче може да воспостави и утврди психолошком анализом и посматрањем.

На овом месту истиче се читав низ веома значајних и заплетених питања, којима би се имала бавити криминална психологија. Сва су она и од практичног значаја, јер нам не само скривају један до сад непознати свет, него дају друштву могућности да се бори противу болештина од којих болује не само тело оне велике јединке што се зове друштво него и душа његова...

Ми ћемо у следећим бројевима покушати да изнесемо нацрт једне криминалне психологије. М. П.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК)

5

„Сад је требало народу суд оставити. Ја сам имао *Кормчију* и читао сам законе Јустинијанове и Мојсијевој строгост над Јеврејима и испишем неколико параграфа из *Кормчије*, од који побројају неке: 1. Ко би убио човека да се убије и на коло метне. 2. Ко отме девојку силом (као што је где где бивало а особито у каквим бунама кад се судови побркају) тај женик, кум и стари сват шибу да трче а други и штапови да се каштигују. 3. Ко украде јагне, прасе, коња или вола, тај да плати двоје и да се каштигује штаповима. 4. Ко утече из војске без допуштења да трчи шибу. 5. Са страже који побегне да се стреља. 6. Кои се криво закуне и криво осведочи, тај ону сву штету за коју је сведочио, да плати, штаповима да се каштигује, и да му се никада више не верује, и да се за свагда лажом проглаша. 7. Кад се сваде и псују, кои се привати за оружје као пола убијства да трчи шибу и т. д. 14—15 ли пунктова. Сад ми у скупштини кажемо да ми сваки на своју страну својском одлазимо, нахија остаје без старешине и суда, а народу кои код куће остаје треба ће суда, зато нека скупштина избере два поштена човека, да ји у Кличецу, немачком панцу више Ваљева, оставимо. Скупштина повиче: Ви старешине изберите и именујте, да видимо које ви знате. Ми представимо Петра Читака из Мушића Грбовића кнежине, и Јована Рабаса из села Рабаса. Сва скупштина одобри да су они поштени и прави кметови, и да им се даде власт да буду и судије. Сад пред народом прочитам оне пунктове које сам из *Кормчије* преписао, како су стари цареви судили, бегенишу ли они и хоће ли овако. Они сваки пункт један по један саслушају и повичу: „Тако, тако нек нам се суди, да нема глобе ни хатара.“ Предамо те пунктове Читаку и два пандура да иду у Кличевац да начине колебе и тамо да седе и суде, што не могу расудити да нама на Врачар у догор шаљу и да узму једног свештеника из бранковачке цркве, јербо тамо ји је доста било, да начине капелу

макар одашта, да онде службу служе и бога за воинство моле.“

И ако су устаници у својим преговорима у Земуну, и у својим преговорима са Бећир-пашом, и у својим двома молбама упућеним султану тражили да се Србијом управља по хатишерифу од 1793. год., и пристајали да у свакој нахији буде „кадилук“ (судница), само да „кадије буду људи паметни и богобојазљиви да не грабе новце и после кроз то Раји неправду да чине,¹⁾ ипак им то ништа није сметало да на крају крајева протерају све турске власти из побуњених нахија, и замене их чисто српским властима, које су остале све до 1813. год., мењајући се и усавршавајући се према приликама и потребама.

„Почетком месеца октобра 1804. год. — вели се у 47-ом броју листа *Moniteur* за 1804. год. — Срби су тражили од Бећир паше да им Порта, поред признања Врховног Војводе, допусти још да административно и судско особље буде састављено једино од Срба. Турци, који су сад у служби у Србији, остаће на својим местима, али у будуће ни један се Турчин неће смети поставити без претходног пристајка Врховног Војводе. Царински чиновници турски, против којих постоје толике жалбе, дужни су без одлагања напустити Србију, али царинске и судске таксе биће и у будуће под непосредним надзором пашиним, који ће и примати од њих приходе.“

Први важнији корак око уређења унутрашње државне управе у побуњеној Србији, учињен је 15. августа 1805. год. на скупштини у Борку, установом *Синода*, чији се задатак у почетку састојао у старању око прикупљања народних прихода, одржању реда у земљи и пресуђивању ствари од већег значаја. Под његову управу били су стављени и сви судови, а доцније и све старешине у земљи, изузев Карађорђа.²⁾

Према одлуци скупштинској, у Синод су могли ући из сваке нахије по један поштен и наметан човек, изабран нахијском скупштином и по положеној заклетви: да ће „са прочим советницима о свему народу српском беспристрасно бригу носити, а најпаче о својој нахији; да ће свакога праведно заступати и бранити а крива, био он командант, војвода, буљубаша, пон или калуђер или кмет, без разлике и лицемерја, кривца великог за његово дело у Синод јавити.“³⁾

Један од најважнијих послова, који је Синод одмах по свом устројству предузео, било је устројство судово — магистрата. По његовом наређењу, нахијске скупштине, састављене од војних поглавица, попова, калуђера, буљубаша и 3—4 човека из сваког села, изабрале су по три „најразумнија и најбогобојазљивија“ човека који ће у магистрату седети и свакоме безпристрасно и безлицмерно по садањем обичају засада „по чистој савести судити.“⁴⁾ За веће пресуде судије су имале припитивати и војне старешине, а у недоумици целу ствар слати Синоду на пресуђење. Ко није био задовољан са пресудом магистрата, могао се жалити Синоду. Саветник његове нахије у том случају био је дужан старати се, да се његова ствар што пре и што повољније сврши, а жалилац, чекајући на решење, седео је у кући свога саветника, која се сматрала као нахијска кућа. Ако је какав човек по кривици био за-

¹⁾ Мемоари стр. 289.

²⁾ По једном устројству *Синода*, који је био спремио Вожа Грујевић, али које није у живот уведено, један од саветника имао је „бригу носити за внутрени мир у вилајету (Полиција) и за добар ред: Он ће се звати *попечитељ мира, реда и правосудија*. Овај мора примерни домаћин бити. Он мора пазити да хајдука не буде. Мотрити мори на лењивце, на зле људе, на шпијоне, и бринути се мора да се по вилајету свуда ради“ (Мемоари стр. 293).

³⁾ Мемоари стр. 189.

⁴⁾ Мемоари стр. 104.

www.istorija.org код Синода, саветник његове нахије имао се старати да га, по могућству, оправда и пусти из затвора.⁵⁾

Крајем 1805., Синод је пресељен из Боговађе у Смедерево, и ту је скупштинском одлуком назват *Совјетом*, а почетком 1807., по заузећу Београда, премештен је у овај, и према одлуци скупштинској, назват *Сенатом*. У ово време он је био највиша власт за суђење и управљање унутрашњим пословима у земљи, и као такав издавао је потребна наређења судовима и нахијским старешинама.

Старање о озбиљном унутрашњем уређењу земље са успехом је продужено у овој години, захваљујући примирју с Турцима, у другој половини ове године.

Поред непрекидног и доста успешног рада Сената у овом правцу, децембра 8. ове исте године одржана је скупштина у Београду, на којој је, поред осталих ствари, одлучено: да Србија и даље остане подељена на 12 нахија, да се у већим варошима заведу „комендати“ а по селима *кнезови*, и да странци не могу имати у Србији непокретног имања.⁶⁾

Овог истог месеца (15. и 16.), Сенат је наименовао чланове суда по варошима и судије по селима, а два дана доцније послата су свима властима у земљи упутства за суђење.⁷⁾

Много је важнији, за предмет наше расправе, рад Сената на уређењу полиције овога доба.

Из једног дописа, који је публикован у *Moniteur-у* (Бр. 76, 1808 год.) видимо да је Сенат под 30. децембром 1807. год. усвојио предлог односно увођења редовне и сталне полиције у земљи.

„У Београду, вели се у том допису, биће полицијска управа са задатком да пази на становништво као и на трговинске послове, да одржава ред и чистоту по улицама, и најзад да предузима све што би зајемчавало јавну безбедност.

Управу ће сачињавати један управник (администратор), два комесара и још 15 чланова, који ће бити распоређени по унутрашњости земље а водиће преписку непосредно са администратором. Осим тога биће заведена и полицијска стража, која ће бити састављена из довољног броја људи.“

У прилог и допуну изложених података, иду и ови редови *Ивана Каменског*⁸⁾ о раду скупштине и Врховног Војда на уређењу унутрашње управе у обновљеној Србији.

„За време примирја Скупштина је с пуно ауторитета отпочела свој рад. . . . У Београду и у свима варошима у земљи — тако заповеда Карађорђе — да се заведу *магистрати*, на челу којих ће бити по један председник. По селима поставиће се судије, а та места заузеће само они људи, који су служили у војсци као официри и подофицири, а знају читати и писати. Предузеће се мере да се у земљи шири образованост, вештине и наука. Све више власти обратиће нарочиту пажњу на школе и васпитање омладине. Сваки становник је војник, али оружје не сме носити осим за време службе. Цела земља поделиће се на 12 нахија. Скупштина народних представника, која се до сада *Синодом* називала, и боравила у Смедереву, скупљаће се у Београду и стараће се свакога дана да се оствари ново уређење.

Аустријски аршин и мере за пиће уведени су у целој земљи, а полиција ће се старати да не буде злоупотреба при

⁵⁾ Правитељствујуши Совјет Србски од Вука Караџића, стр. 10.

⁶⁾ Финансија и установе обновљене Србије од Мите Петровића стр. 76.

⁷⁾ По *Moniteur-у* (Бр. 11, 1808.) разаслати су закони и правилници, али је ово погрешно после познатог и утврђеног факта да Србија у ово време није имала писаних закона.

⁸⁾ Ivan Kamenezkói: Servien. Eine histor-georg-statist. Skizze. Berlin. 1808. стр. 42—46.

службењу овим мерама. Турска мера ока за тежину задржаће се и даље.

Све зграде и земље, које су раније биле својина Турака или Јевреја, суд ће јавном лицитацијом продати и добивени новац унети у народну касу. Никако имање не може се продати испод руке, већ сваки поседник имања закључиће продају пред судом. Сваки становник, поседник и други до обичног надничара биће подвргнут плаћању данка на главу, који ће бити уређен по регистру и сразмерно порезан.

Старешине ће се постарати не само да занатлије раде што боље своје занате, већ и земљорадници да што боље обрађују земљу а сточари негују стоку, те да тиме сваки поправи своје стање, јер сад ради своју земљу, а не, као раније, туђу.

Полицаја има строго да пази: ко говори непристојно и несмотрено против Сената, уређења и страних сила, и таквога ће хватати и кривичном суду предавати (*Criminalgericht übergeben*). Цене за јестиво и пиће утврдиће се законски и објавити, па ко ту таксу прекорачи први и други пут одузеће му се роба, а трећи пут и роба одузети и телесно ће бити каштигован.“

На жалост, нама су данас непозната нова првобитна уређења полиције у обновљеној Србији, те с тога и нисмо у стању да са прецизношћу утврдимо делокруг њенога рада у ово време, а још мање да говоримо о неким њеним засебним органима. Судећи по извесним документима о раду судова у год. 1808. могло би се, међутим, закључити, да је полицијска власт у ово доба била у рукама *нахијских старешина, судова — магистрата и сеоских кнезова*.

Из „*Протокола шабачког магистрата од 1808—1812 год.*“⁹⁾ јасно се види, да су судови у ово време обављали велики део полицијске власти, која се састојала у *издавању пасоша, протеривању, издавању полицијских наредба, вођењу надзора над хлебарницама и механама, одређивању такса пићу и животним намирницама, суђењу истуних дела, старању о сијаницама, просјацима, хајдуцима итд.*

Поједине нумере овог протокола, које се односе на чисто полицијске послове, гласе:

а. За пасоше:

„№ 79. 1. Маја (1808). Дат пасош Томи Тркићу, Илији Спужеву и Јовану Тодоровићу да иду у Београд на лађи са 5 момака.“

„№ 101. 4. Маја (1808). Дат пасош удовици Ивани из села Рибари у Београдску нахију; иде у Остружницу и награг доћи намерна.“

б. За протеривање:

„№ 136. 13. Маја (1808). Дата књига: обзнањено буди свим кметовом, да имају из целе нахије изтерати Прелића Жену из Барне и мал да јои дође сав у беглук овамо у Шабац.“

в. За издавање полиц. наредба:

„№ 467. Данас совршено у С. М. Ш.¹⁰⁾ и жителом шабачком даје се на знање, за које ни један да се нема противити, негол сваки заповест издату да има испунити. Ако би се од данас кои нашао, да ову заповест не испуни, том сваком да знано буде, да ће под велику каштигу доћи. I. Из кућа љубре сваки да има износити у поље, куће да чисто држите; а ниједан да се није усудио на Сави љубре износити. II. Ошаке чисто да држите. III. Сваки суд пун воде преправљен у кући да имаде, ако би се несрећа догодила, да би по-

⁹⁾ Гласник. св. I, одељак II.

¹⁰⁾ Славном магистрату шабачком.

моји имао. IV. Куће који продају, и који продали прије 10 месеци, да се имају у С. М. III. јавити.

22. Јануара 1809. у Шабцу.“

г. За надзор над хлебарницама и механама:

»№ 105. 5. Маја (1808). Визитирали екмечије и нашли фалишага, по Именце, који су фалили добили су по 12 батина: Спужев јекмешчија, Петар Иолпов, Шљиво — Тешо, Мићо, Павле. Ово им била перва каштига.“

»№ 391. 24. Септембра (1808). Визитирасмо Јекмећије, и тамо нашли јексик лебова. Пантин 30 драма, Милована и Корача по 51 драм на оки. Ту њим осудисмо по 25 батина, али за први пут платише штрафа 6 гроша.“

д. За потврду изабраних кметова:

»№ 294. 13. Јулија (1808). Лаза Аврамовић поставит чрез варошана и потврђен у магистрату да буде кнез у затрки, и да га имају слушати како им буде заповести издавати, зашто од магистрата примај, и ниједан да му се не супротиви.“

ђ. За суђење иступних дела:

»№ 325. 11. Августа (1808). Стеван Марковић житељ шабчанин, тужи Игњата Аксентијевића за једну кокош, што је убио, кад му је стакло са зејтином разбила. Тако досудисмо да Игњат кокош врати, а Стеван да плати зејтин и стакло, што је кокош разбила, 30 пара.“

»№ 419. 3. Децембра (1808). Пресуђено жителом шабачким, кои на патролу нису хтели ићи, 24 сата апс, и још на одпусту пресуђено јест свакому 12 батина; али за први пут опростиће су ним батине, али штрафа сваки по 2 гроша мора платити у касу, и то следејући: Димитрије Пантовић, Паво Јешкерић, Шишо Туфекчија, Цветин Туфекчија, Радоица Јермеић, и Павле Бра.“

»№ 568. 11. Маја (1809). Дође суду Протојереј Николаје, и тужи Јевту чаругчију, што је зло дело на њега износио, и зле речи говорио. Тако пресудисмо: да Јевта за своје зле речи прими 25 батина.“

»№ 627. 27. Маја (1810). Дошао к суду Станиша Налбанта житељ Шабачки, и прејавио Николу Алексића, такожде житеља шабачког, што је њему покро лук из баште. Тако пресудисмо: ударити 25 батина.“

»№ 853. 15. Септембра (1811). Јован Станић Шабчанин лежао у апсу један дан и платио 12 гр. штрафа, што је псовао г. Перу абажију и Алексу пиан. И он данас обећава се, ако би се унапредак опио, под велику каштигу потпасти.“

»№ 878. 23. Децембра (1811). Петар Перњаворац, за безчиноје своје обхожденије и зле своје речи, што је безчестио Господара Луку, по тридневном уарестовани прими 30 батина.“

е. За одређивање таксе пићу и животним намирницама:

»№ 88. 1. Маја (1808). Дата такса на разне ствари у Ша... наи... (у шабачкој нахији) како по чарши под муром стои. —

	гр. пр.
1 ока добра вина	—18
» » лоша »	—15
» » добре ракије	1—
» » лошије »	—35
» » добра печена хлеба	— 8
» » говеђег меса	—16
» » овчија »	—16
» » кермећег меса	—20
» » крупне рибе	—12
» » ситне рибе	— 8
» » гра	—17
» » чиста меда	—34
» » масла	1-20
» » доја	—34
» » свећа	1-04

ж. За пијанице:

»№ 18. 11. Априла. (1808). Теша Лигановић за непокорност и пијанство био је по судејском совјету биен публично и добио 25 батина.“

з. За просијаке:

»№ 5. (мсаца априла 1808). На Тамнасу. Оштро се налаже на свештенике и на кнезове и кметове за свако зло дело, и расписато у нахије за једног сирома, кои има шест роба, да му је слободно просити по целој нахији.“

и. За хајдуке:

»№ 109. 6. Маја (1808). Издата заповест кметовом, да на хајдуке имају добро позор, и какву каштигу хоће трпити овде следеју: Поштенародни кметови мали и велики нахије Шабачке! Присуђено и за право пронашли смо, ко је вама оштро кметовом налажемо, да од сада, ако би који у ајдуке отишао, у тога вере нема, нити ће се на веру звати, него оно село оће пропасти и сеоски кметови. А онај кои одврља теша се док се из ове земље не изтера. И ове године што је год похарато у ком селу то ће село под морање платити. И од сад у ком се селу човек похара оно ће село малом и главом платити, и оно село на томе месту више остати неће, нити башчина нити виноград, него ће се у пропаст окренути. И онај, који ајдука на свога брата и комшију наведе, кућу ватром а он главом, а мал на мезет, и од његовог мала поара да се ономе плати кои је поарат. Кои би кмет сеоски затајо да је какво рђаво дело урађено и нејави, вечито у апс допастиће, а онај кој им леба даде главом ће платити. А најпосле од кметова за свако зло и добро дело изискиваће се да одговарају.“¹¹⁾

ј. За странце:

»№ 382. 21. Септембра (1888). Пређоше из цесарије Сима Јовановић, Петар Југовић и Сима Јоловић из Јамине. И дато ним допуштење, да овде радити могу, да се зарану, зашто су нам пребегли.“

Има још једна сасвим нова ствар која се у овом протоколу помиње, а о којој раније нема нигде помена. То је постављање нарочитих полицијских органа — *полицај-кварталмајстора* — по градовима.

Септембра 12. год. 1808., а под № 367 овог протокола заведено је: »Г. Лазар Теодорович потврђен чрез г. Луке Лазаревича команданта шабачког за полицај-кварталмајстора Шабачког и од данас наложене послове да имаде он вршити¹²⁾, а маја 15. год. 1808. под № 146. стоји ово:

»Милосаву Петровићу, магистратуалном вице полицају противио се за лулу и псовао га Радован Живковић, мутавчија: зато је каштиган 25 батина на чаршију.“

Да ли су ови *полицај* — *кварталмајстори* и *магистратуални вице-полицаји* постојали и по осталим градовима сем шабачког, о томе нема никаквих позитивних трагова, али је вероватно да их је било. Оно што се позитивно зна, то је: да је полиц. власт још од почетка устанка била подељена између нахијских и кнежинских старешина с једне, и нахијских судова с друге стране. Први су имали чисто *извршни* карактер, а други и судски и извршни. (наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

¹¹⁾ Слична наређења о хајдучима и крадљивцима налазимо и у Душановом Законику (чл. 145): Повелева царство ми. По всех земљах, и по градовех, и по жупах, и по крајштех, гусара и тата да нест ни у чијем пределу. И сим-зи образом да се украси татба и гусарство. У којем се село нађе тат или гусар, то-зи село да се распе, а гусар да се обеси стрмоглав, а тат да се ослепи, а господар села того да се доведе свезан ка царству ми и да плаћа све што је чинио гусар и тат от испрва, и паки да се каже како тат и гусар. (Законик Стевана Душана од Стојана Новаковића, Београд, 1898. год.)

¹²⁾ Овај Лазар Теодоровић био је доцније, за време кнеза Милоша, министар правде и просвете, и то је био први министар кога је кнез Милош наименовао.

О УВИЂАЈУ

по д-ру Алберту Вајнгарту.

Зна се, да је полазна тачка у истраживању сваког кривичног дела сам *увиђај*. Од њега зависи како квалификација дела, тако и сав ток, па и исход истраге. Тога ради треба да буде и рад на увиђају савестан и исцрпан до појединости. Да би се дошло до праве истине, ми ћемо овде у неколико кратких потеза изнети, на шта све има да нази полицијски службеник, коме падне у задатак да *чини увиђај* по извесном извршеном кривичном делу.

I. Шта треба промотрити?

Није довољно само то, да иследник види, учи и забележи све оно, што се може видети на први поглед на месту извршења кривичног дела. Врло је често случај, да иследнику падне у очи оно, што није од велике вредности по истрагу, а оно што је важно, да се не да видети и да је скривено. Тога ради потребно је пре него што ће се приступити увиђају, бити начисто с тим, која питања треба решити приликом истраге, и тада треба приликом увиђаја гледати да се пронађе све оно, што би могло допринети решењу кога од тих питања. У најмању руку треба pazити на ове четири тачке:

1. Положај места где је извршено злочино дело, његову околину и односе појединих одаја једне с другом;

2. Могућности и начине на које је злочинац могао доћи и отићи са места, на коме је извршено злочино дело; стање брава, кључаоница, врата и прозора, трагове од ногу и остале трагове присутности злочинца, његовог доласка и одласка;

3. Средства и оруђа, која су употребљена за извршење злочиног дела;

4. Радње, којима се злочинац служио у извршењу свога дела. Како се не може одмах знати, како је и из којих мотива злочинац учинио дело, иследник треба да претпоставља разне могућности како се злочино дело одиграло, и тада треба да испита сваку могућност, да ли су из ње могле произаћи такве последице.

Вежбањем и искуством многи су чиновници дотерали до великог савршенства у томе, да на месту извршења злочина сигурним оком прозру оно што је најважније, да брзо комбинују и критички пропрате све оно што имају пред собом, па отуда иззвуку користи за истрагу.

За потврђење овога, навешћемо један случај са шефом полиције Алардом. Кад је убијена херцогинја Праслин, сви су изгледали били да је ту био случај разбојништва. Позваше Аларда на место извршења злочина, и он је после једног минута посматрања спаваће собе херцогинјине рекао: „Злочинац није био разбојник, већ љубавник.“ Доцније је утврђено, да је злочинац био њен брачни муж.

II. Како треба проматрати?

1. Да би се избегла свака опасност промењивања правога стања ствари после извршења злочина, потребно је учинити увиђај на лицу места што је могуће пре

и брже. Тога ради потребно је постарати се, да се пре увиђаја не измени ни у колико стање заостало на месту извршења злочина после самога извршења. У том циљу треба без одлагања закључати одаје, затворити капије и све поставити под нарочити надзор; трагове од ногу треба покрити каквим шунђим судом или преврнутим сандуком. При вршењу увиђаја треба пре свега утврдити то, да ли је стање, које је нашао полицијски чиновник, онако како је остало по извршењу злочиног дела, или је промењено. При увиђају не треба чиновник да се дотиче ни једнога предмета пре но би утврдио и у протокол ставио положај и изглед његов при находу.

2. *Како се проналазе трагови?* Код трагова од ногу прво се проналазе њихове особености, па се тражи тада, где ти трагови иду један преко другога, па и код ових се траже особености своје врсте. Ако они престану, онда то треба обележити нарочитим штапом и ићи даље у правцу додавања трага; ако се тако не може пронаћи њихово продужење, онда треба промотрити околну земљиште, не би ли се нашао последњи траг.

Трагови од кола. Ходан, у својем делу: „О искуству да се спољни трагови злочина пластично представе,“ врло згодно износи пример по коме се види на који се начин може полицијски чиновник корисно да послужи у истрази траговима од кола.

На једном имању извршена је велика похара; сав је плен пренесен колима са места извршења злочина. Према траговима, које су оставила кола за собом, могло се видети, да је на десном задњем точку недостајао један клинац. Премерили су одстојање тога недостатка на траговима, и тако су утврдили величину пречника у точка. Траг је било тада лако пратити; ишло се по њему све до једног много изгаженог пута, по коме је силество кола прешло. Тражили су тада странпутице и скретне путове од тог главног друма, и на пола миља даље од њега нашли су опет на траг од кола са оним недостатком. Он их је довео до пред саму кућу, где су се кола зауставила.

2. *Пробе.* По неки пут је неопходно приликом увиђаја вршити и извесне пробе, н. пр. колико дуго траје док извесан предмет плива од једне тачке до друге; или за то, да би се могло оценити, да ли треба потпуно поклонити вере у исказ извеснога сведока, који тврди постојање неке ствари. На против, забрањено је вршити пробе са обућом, јер се лако може променити облик трага, ако се у њ умеће обућа извеснога лица, да би се утврдило, да ли је неко лице било на лицу места извршеног злочина. То није допуштено ни тада кад има много трагова од ногу на расположењу. Ради упоређења и утврђивања идентитета трагова од обуће радије треба правити пробе таквом обућом чинећи нове отиске у земљи, па њих сравнити са онима који су заостали од злочинаца.

4. *Како се могу наћи трагови који се не виде?* Црвени или загасити трагови врло често омакну се из вида човеку, нарочито ако су слабо испољени или их је

тешко разликовати од преважније друге боје; то је случај на пример код црвенила човечје коже приликом инсульта од дављења, ударања, стезања, као и крвних флека на тамној основи. Ти се трагови тек тада добро виде, када се фотографишу, јер се на фотографским плочама истих јасније да видети црвенило и загаситост, него ли што је то случај у природи голим оком.

На углачаним предметима могу се наћи често пута *отисци од руку*, који су вредни пажње због особености кожних вијуга. Ти отисци могу да буду од највеће вредности са својих папилијарних линија, али, готово без изузетка, не могу се видети слободним оком; хемијским путем могу се они изазвати и употребити корисно по истрагу.

III. Како треба утврдити нађено стање приликом вршења увиђаја?

1. *Протокол увиђаја.* Овај мора бити методично сређен и изложен; у њему треба ићи приликом излагања од општега ка појединостима, од целине ка деловима; треба довести у везу све оно што стоји ма у каквој вези једно с другим, и не враћати се понова на оно што је већ један пут свршено. Треба најпре описати у општим потезима место, кућу, башту и т. д. за тим положај и околину места где је извршено злочино дело, пут којим се долази до тога места, па тек онда саму одају и онај најужи круг где је извршено злочино дело, и најзад све остало што се тамо нашло.

Треба добро учити и забележити промене и утицаје, које су учиниле радње при самој делу, као н. пр. општење појединих предмета, трагове, заостала средства и оруђа. Пошто се не може унапред знати, шта ће бити доцније, треба нарочито код тешких злочина навести у протоколу све оне предмете који се нађу на месту извршеног злочина, па ма они и не изгледали у први мах од какве важности за проналазак и утицај на злочин. Даље у протоколу треба изриком означити, који се трагови и остаци нису напли на месту извршеног злочина, а који су према природи извршеног дела требали да буду приликом вршења увиђаја. Тако н. пр. ако је извршено какво убиство где на чистини, треба тачно означити трагове од борбе убијенога са злочинцем, а ако тога нема, треба навести у протоколу, да земља нигде није ни мало изривена, да се није могло наћи трагова од крви или парчади од одећа итд.

Изразе „десно“, „лево“, „у близини“ треба са свим избегавати у протоколу увиђаја. Одстојања треба увек мерити сантиметром и према странама света.

Увек се протокол увиђаја може са свим упростити и лако разумљивим учинити, ако се поред протокола направи ситуациони план, и онда се само каже: „Положај појединих предмета као и одаја нађен је у стању које је изложено у приложеном плану; и онда је потребно додати и у протоколу излагати још само оно, што може служити за објашњење плана.

2. *Ситуациони план.* Овакав план треба спремити пре но што се отпочне писање

протокола увиђаја. По могућности треба се при том послужити службеним материјалом, као таблама за цртање, генералштабним картама за нацрте итд., они омогућавају бржу израду плана и олакшавају могућу тачност и прецизност. У тежим случајевима за препоруку је, да ситуациони план направи које стручно лице. При том увек треба pazити на стране света и на размере у којима ће се план снимати; најбоља је размера 1:10 или 1:100. Да би план био прегледнији и јаснији, треба поједине предмете означавати на њему почетним словима, као н.пр. соба са с, прозор са п, врата са в итд. Има ли више таквих предмета у једном плану, треба их обележавати са с¹, в¹, в². И она места, која сведоци означавају као важна, треба у плану увек бележити црвеним мастилом. У протоколу увиђаја, као и на самом плану треба означити, шта значе слова и цифре.

3. **Фотографија.** Она је много више за препоруку него цртање, пошто је кроз објективна. Цртање ситуационог плана зависи од способности и схватања самога цртача; њему је остављено на вољу да прибележи оне предмете, који су му се у тај мах учинили као важни за саму истрагу, и он се већином ограничава на то своје схватање. Фотографија је у том погледу много потпунија од цртања; она обухвати и оне предмете и појединости, које цртач последик није могао запазити приликом свога рада. Често пута фотографија места извршења злочина отвори очи истражнику и изводи га на прави пут при истрази. Што је најглавније, она уштеђује сваку потребу да се по други пут иди више пута излази на лице места и да се тада врше допуни увиђаји. Нарочито кад се фотографије увеличају, тада је могуће и најмање ситнице и појединости тачно и јасно видети; из таквих фотографија могу се лепо видети и оне ствари, које услед промене, ни у ком случају истражник не би могао наћи и тачно утврдити њихово право стање приликом чињења поновнога увиђаја. Ово је тим пре од користи, кад се зна, да су код нас увиђаји врло често непотпуни у први мах, и да се обично прибегава средству чињења нових, допуних увиђаја, што свакако не може довољно и с поузданошћу служити проналажењу праве истине. Од нарочите и велике је користи фотографисање у случајевима код убистава, паљевина, несрећних случајева на железницама и у другим тежим стварима, где има безброј важних појединости, и то за то, што је овде у питању обично човечји живот, или што треба што је могуће пре изменити стање места на коме је извршено злочино дело да би се спречиле даље опасности. Најзад фотографија је од користи у случајевима, кад су трагови од ногу остали у таквим материјама, код којих није лако гипсовати их, као на пр. у брашну, сокачкој прашини итд.

По некад је корисно, да се фотографисање одмах почиње, по могућству и пре него што се ступи само место, где је злочино дело извршено. То место треба фотографисати са разних страна и тачака, да би се добила исцрпна и потпуна слика

његова. Мрачне одаје треба фотографисати уз помоћ светлости магнезијума.

Берлинска истражна полиција служи се приликом вршења увиђаја на лицу места извршених злочинних дела великим фотографским апаратом, тако званом путничком комором, а у понеким случајевима служи се и ручном комором.

4. **Узимање отисака.** Да би се узели отисци од малих предмета и од трагова заосталих на лицу места извршенога злочина, треба оно од чега се хоће да узме отисак, да се намаже машћу, па тек онда да прелије потребном, за то удешеном, материјом. За препоруку је да се та материја направи од смесе н.пр. 40 грама воска, 60 грама колофонијума и 20 грама сумпорног цвета (у топлом раствору употребити) или укувана 3 дела воска и 1 део лака. Ту смесу препоручује *Др. Ханс Грос*.

5. **Отисци трагова од ногу.** За узимање отисака трагова, које остављају злочинци приликом хода по месту где су извршили злочино дело, најчешће се употребљује гипс. Ако је могуће, треба употребити најбољи гипс, којим се служе вајари при својим радовима. Треба га мешати са свежеом укуваном, па расхлађеном водом. Не треба сипати воду у гипс, већ постепено треба метати гипс у воду и мешати га без престанка за то време, докле год не буде била смеса без икаквог грумења. Кад се то сврши не треба дометати ни воде, ни гипса, јер у том случају маса губи моћ очвршћавања. Кад у трагу има нападале воде, треба је исцрпити купењем хартијом, а ако има који камиљак треба га извадити. За тим се сипа течни гипс у траг.

Нећемо да се даље упуштамо у упућивање у овоме раду, пошто би заузело доста места, али ћемо то учинити у засебном чланку.

Ако би се десило да је траг ког злочинца остао у прашини или песку, може се узети отисак и фотографским осетљивим хартијама за копирање, што захтева такође извесан стручан рад и спрему. Ну и иначе, пошто ретко испадају повољно ти покушаји, треба такве трагове најпре прецртати и фотографисати.

У Немачкој иду још и даље у финоћама, пажљивости и преданости послу при траговима, који се пађу на месту где је извршено злочино дело, али те појединости нећемо износити из разлога, што бисмо желели да и ово неколико изложених упутстава за целокупан рад при вршењу увиђаја на лицу места злочинних дела наши читаоци употребе корисно у својим службеним радовима. Буде ли тај случај, учинићемо корак унапред и тек тада ћемо бити у могућности да приступимо и улазимо у веће финесе при овоме послу.

Д. В. Банић.

МЕЂУНАРОДНИ КРИМИНАЛНИ КОНГРЕСИ

После конгреса Међународног Криминалистичког Удружења, који је прошле године одржан у Штутгарту, и на коме су са успехом расправљана питања: *о реформи кривичног административног права, о ублаженој одговорности и реформи прет-*

ходне истраге, међународни криминални конгреси, који ће се држати ове године у Будим-Пешти и Хамбургу, уливају нам пуно наде, својим програмима, да ће до садањи радови око решења неколико врло важних питања из области криминалне науке, бити крунисани успехом. Ово управо и јесте разлог, који нас руководи, да читаоце упознамо са питањима која ће се на овим конгресима расправљати, и која по свему заслужују њихову пажњу.

1. Конгрес у Будим-Пешти.

Конгрес овај држаће се између 3. и 9. септембра тек. год. и биће подељен на ове четири секције: *кривичног права, казних завода, превентивних средстава, и секцију за децу и малолетнике.*

1. *Секција кривичног права* обухвата ова питања:

а. *Код којих се преступа казна затвора може заменити новцем?*

б. *На који ће се начин извршити новчана казна из имања осуђеног кад је у вези са казном затвора?*

Прелиставајући различите казне законика, лако је увидети да се новчана казна налази у многим законима као казна споредна и произвољна.

Утврђено је, поред овога, да се у већини случајева новчане казне досуђују сиромашним класама, да дуго време остају неплаћене и да се, махом, на крају крајева замењују казном затвора. Имајући у виду, да административне мере, које теже наплати новчане казне, врло често руинишу осуђеног у погледу материјалном, конгрес је сматрао за дужност да, са гледишта социјалне политике, расправи изложена питања.

в. *Који су битни елементи преваре?*

Злоупотребе поверења, које се све више шире у данашњем економском животу, као и потреба да се заштити часна трговина, захтевају неминуовно од криминалиста да изнађу пут и начин којим ће се стати на пут овој врсти кривичних дела.

Поједини кривични законици разликују се знатно међу собом са гледишта услова потребних за појам преваре, а извесни од њих, нарочито угарски, у већини случајева не садрже казне за очигледне преваре. Имајући све ово у виду, конгрес ће из основа претрести питање о превари и дати тачну дефиницију о елементима који је састављају.

г. *Да ли прикривање треба сматрати као засебан преступ или као акт саучешћа?*

Питање ово увршено је у програм конгреса да би се одговорило жељи, која је изјављена на конгресу у Брислу од кривичне законодавне секције, а којој се придружио цео конгрес.

д. *Треба ли реформисати установу пороте?*

Неоспорна је ствар, да је установа пороте веома важна и корисна у кривичном правосудју, али је тако исто и неоспоран факт да разни утицаји: политичке страсти, незнање, интерес, страх, претерана благодот или строгост и т. д. доводе често пута у сумњу њен беспристрасан

www.карактер. Две су главне ствари на које ће конгрес обратити пажњу приликом расправе овог питања: а) како ће се сачувати злоупотребе? и б) треба ли преступе, који имају карактер политичке природе, одузети од цороте?

2. Секција казних завода.

а. Морална класификација осуђеника и њене последице.

Услед огромне важности, која се данас придаје класификацији осуђеника према њиховим моралним особинама, а које се класифицирање у већини случајева оставља увиђавности казнене администрације, показала се потреба за утврђењем принципа на којима ово класифицирање треба да почива.

б. Могу ли се нагонити на рад притвореници и оптужени, ако су раније бивали осуђивани?

Како у интересу дисциплине тако и у интересу самих осуђеника, веома је важно да се спречи беспослицење по затворима. Принцип овај, међутим, у противречности је са већим делом законодавства, које не допушта принудни рад притвореника чак и у оним случајевима кад су они већ били осуђивани. Мишљења правника и чиновника казних завода, која ће се на конгресу чути о овом питању, допринеће много, о томе нема спора, да се оно правилно и корисно реши.

в. У којим случајевима, на којој основи и према којим принципима има места давању накнаде осуђеницима или њиховим породицама за несрећне случајеве који би их на раду задесили и за будући слободан рад онеспособили?

Несрећни случајеви, који се дешавају осуђеницима за време рада, проистичу, у главном, или услед природне силе, или услед какве погрешке чиновника казненог завода, или услед непажње саме жртве, или најзад услед комбиновања више разних узрока.

Према њиховим последицама, које се могу односити на привремену или сталну, специјалну или општу неспособност за рад, а често пута и на сам живот, и штета по будући слободни живот осуђеника и његове породице већа је или мања. Треба ли у овим случајевима, осуђенику или његовој породици дати накнаду; на који начин, т. ј. да ли путем закона или путем милости, која ће власт бити надлежна да ову накнаду одреди и каквом ће се процедуром она утврдити? — ето то су главна питања којима ће се конгрес занимати да би одговорио на постављено питање.

г. Је ли потребно подизати специјалне заводе за пијанице и лица са ограниченом одговорношћу? Ако је потребно, онда на којим принципима треба да су организовани?

Ни сами психијатри нису сагласни у питању о издвајању осуђеника са ограниченом одговорношћу, а и већина казних законика не садржи специјалне одредбе, које би се односиле на ове личности. Међутим, одлични специјалисти на пољу судске психијатрије, као и знатан

број пројектованих закона, изражавају се у корист ових лица.

Поред овога, констатовано је у многим земљама, да пијанице представљају сталну опасност за закони ред друштва, као и да се у таквом стању врло лако одлучују на вршење кривичних дела.

Са изложених разлога желети је дакле, да конгрес дефинитивно расправи питање о овим двома категоријама личности, као и да, у случају повољног решења, утврди принципе на којима нови заводи треба да буду организовани.

д. Према којим принципима и на који начин треба организовати рад осуђеника у пољима или на осталим јавним и корисним пословима ван казних завода?

И ако је ово питање покренуто још на трећем међународном конгресу у Риму (1885), оно ни до данас није дефинитивно расправљено. Поред многих других користи, повољна расправа његова имаће знатног утицаја и на здравље осуђеника.

(свршиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

У сваком решењу мора се навести законски пропис, на основу кога је предмет расправљен.

М. В., пензионар овдашњи, обратио се надлежном Министру и молио за наређење: да му се изда, за извесно време, раније неиздата му периодска повишица плате.

Министар га је одбио од овог тражења с тога, што се овим тражењем обратио после читавих девет година, и што су му године, за које тражи повишицу, урачунате у другој периодској повишици.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Према пропису чл. 27. Устава, сваки поступак власти мора бити заснован на закону, а противу незаконитих поступака власти сваки има право да се жали надлежној вишој власти.

Овај основни принцип оскудева у ожалбеном Министровом решењу, јер у њему није изложен ни један законски пропис, на основу кога је Министар, с погледом на разлоге у решењу изложене, нашао, да је тражење жалитељево неумесно.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар.

Случај из чл. 158. закона о општинама.

С. В., председник општине д..., узет је на одговор:

- 1.) што по наређењу среске власти није извршио оправку моста;
- 2.) за немарљивост у вршењу дужности око извршења извесних предмета; и
- 3.) што извесна сумњива лица није држао под полицијским надзором.

Под 29. новембром 1904. године среска власт изрекла је три пресуде којима је председник С. В. кажњен, и то: за кривицу под 1) на губитак плате за 10, а по друге две са по 15 дана плате.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком № 1242 од 25. фебруара 1905. године, поништио је све три пресуде, налазећи, да је надзорна власт погрешила, што није сва три дела заједно истражила и једном пресудом обухватила, и ако их је једновремено истраживала, већ је за свако дело изрекла засебну пресуду, услед чега је прекорачила највећу меру казне, коју предвиђа чл. 158. закона о општинама.

Порески одбор није надлежан да цени уредност трговачких књига.

Фирма А. А., поднела је београдском пореском одељењу уз пријаву за разрез порезе у 1903. години, веран препис биланса радње из књиге „Пописника“, који је потврђен трговачким судом.

Порески одбор, налазећи да је поднесени извод неисправан, није га при оцени приносио радње ни узимао у обзир, већ је одлучио: да фирму А. А. треба задужити за разрез пореза са 20.000 дин. годишње чистог приноса, на коју јој је суму био разрезан порез и за 1902. год.

Према овом нахођењу пореског одбора, пореско одељење, решењем, заснованим на прописима чл. 85. и 91. закона о непосредном порезу, одбило је поменути фирму од тражења: да јој се порез распореди према поднесеном билансу.

По изјављеној жалби, Пореска Управа одобрила је решење пореског одељења, налазећи: „да је, по чл. 50. закона о непосредном порезу, биланс само тако меродаван доказ о чистом приносу, ако је састављен по уредно вођеним трговачким књигама, што се приложеним уз жалбу билансом не утврђује“.

Државни Савет, решењем од 9. септембра 1904. год. Бр. 6824., поништио је решење Пореске Управе из ових разлога.

Кад је жалилачка фирма уз пријаву поднела судом оверен биланс из књиге, које су судом потврђене, Пореска Управа према пропису чл. 50. закона о непосредном порезу, имала је само да оцени: хоће ли се поднесени биланс узети за истинит, или ће његову истинитост подносилац и клетвом доказивати.

Не стоји разлог Пореске Управе да се из поднесеног биланса не види, да је састављен из уредно вођених књига. Закон о непосредном порезу не предвиђа какве треба да су трговачке књиге, ни како да се оне воде, с тога у том погледу важе одредбе трговачког закона (§ 11.). Према овоме, порески одбор није могао важност поднесеног биланса уништити простим наводом, да је неисправан, не наводећи за то ни разлоге ни доказе.

Сем овога, решење Пореске Управе не одговара закону и с тога, што жалилачкој фирми од нађеног приноса нису одбијени трошкови радње, предвиђени у чл. 49. тач. а, б, в, и г закона о непосредном порезу.

О надлежности за извиђање кријумчарских кривица по закону о државној трошарини.

У радњи г. М. А., трговца из Ариља, нађена је извесна количина кријумчарске

кафе. Истрагу ове кријумчарске кривике учинила је царинарница на Јавору, па за тим предмет послала на решење царинарнице београдској, која је нашла, да је кривица потпуно утврђена, па је решењем од 13. априла 1904. године № 5555 осудила М. А., на казну од 2167.05 динара.

По жалби осуђеног, ово решење царинарнице београдске као правилно и на закону основано, оснажио је и Министар финансија решењем од 7. јула 1904. год. ЦМ 8937.

Противу овога решења изјављена је жалба Државном Савету, који је, и не улазећи у оцену питања о кривци жалитељевој, нашао, да ожалбено решење не одговара закону, јер је ислеђење ове кривике вршила, па и осудно решење донела ненадлежна царинска власт.

„Из тога, што чл. 11. закона о државној трошарини прописује, да за кривике, по том закону, важе одредбе закона о царинском устројству, не може се изводити надлежност царинарница, да извиђају и суде све кривике, које се односе на предмете страног порекла и које се при самом увозу догоде и констатују, иначе су за то надлежна пореска одељења (чл. 12. закона и § 85. правила за извршење закона о трошарини).

У овом случају кад спорна кафе, за коју се тврди да је нађена у промету без плаћене трошарине, није ухваћена ни при увозу, а ни у пограничном рејону царинарнице, који по чл. 219. царинског закона износи 10 километара, онда је за извиђај и осуду ове кривике било надлежно пореско одељење среза аријског, а не царинарница. Према томе и решење Министрово не одговара закону, јер је њиме одобрено решење донесено од стране ненадлежне власти“.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар финансија.

Један случај неумесне примене § 704. грађ. закона.

Алит бег Х. Беговић и брат му Мустава имали су у Нишу један заједнички плац, на коме постоји једна двоспратна зграда од слабог материјала. На доњем спрату је пекарница, а горе стан.

По поравнању, закљученом пред судом нишким, Алит бег је свој део овог имања задужио код Н. Н., адвоката, са 2400 дин., заједно са интересом 12% годишње и одобрио интабулацију.

За наплату овог дуга, полицијска власт, 19. маја 1901. године, изложила јавној продаји део имања Алит беговог, и исти је уступљен Харлампију Костићу, пекару, за 4220 динара.

Другу половину, која је својина Мустава бега, његов пуномоћник Амет бег Хасан Беговић издао је под трогодишњи закуп Јањи Цимопулосу, пекару, за 600 динара годишње; а био је овлашћен и од стране Алит бега, да му и његов део изда под закуп, но како је Алит бег ускоро умро, није могао место њега уговор потврдити.

Харлампије Костић, кад је добио од суда тапију на купљени део имања, обра-

тио је се полицијској власти, и тражио, да му се купљено имање уступи на уживање. Поводом тог тражења, решењем начелства нишког од 3. јануара 1902. год. Бр. 143 заснованог на § 466 б. грађ. суд. пост., које је одобрио и Министар унутрашњих дела с позивом на § 704. грађ. закона и § 493. грађ. суд. поступка, наређено је закупцу Јањи Цимопулосу, да се, у року од 7 дана, исели из пекарнице, како би се иста могла уступити купцу једног дела, Харлампију.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 14. јуна 1902. године Бр. 2315, поништио је решење Министрово, са ових разлога:

Оспорено имање својина је купца Харлампија Костића и његовог смесничара Мустава бега Алит Беговића, и за сада се налази у правној државини Јање Цимопулоса, који је узео половину смесничара Мустафа бега под закуп до краја 1903. године.

Заједничко уживање тога имања даје се постићи споразумом смесничара. Једна страна нема права да присвоји целокупно уживање и тиме другу страну лиши њеног права; јер се у овако заједничком, или смешаном одношају, морају поштовати узјамна права оба смесничара у смислу § 32. у вези са § 515. грађанског закона.

Неоспорно је, да купац Харлампије Костић има права да прими на уживање своју половину; али је исто тако непобитно и то, да смесничар Мустава бег има равномерно право на свој део. Следствено томе, пошто је овај потоњи дао своје право у закуп Јањи Цимопулосу, стоји у односу савесног држаоца исти Јања, и не може се за сада истиснути из имања.

На овај случај не може се применити одредба § 704. грађанског закона о престанку закупа услед продаје; јер овде није продат део Мустафа бега, него она друга половина, на коју полаже право Харлампије Костић.

Мешање закупца Јање Цимопулоса не мења ствар, јер и без њега настаје тепоћа кад се смесничари не слажу у уживању предмета, на који имају подједнако право.

У том смислу, безначајно је питање о важности и времену уговора закупа, јер иза закупца стоји смесничар Мустава бег, који оспорава Харлампију Костићу целокупно уживање.

За регулисање њихових одношаја, потребан је, као што је напред речено, споразум; а кад тога нема, онда се мора прибећи примени § 499. у вези са § 863. грађанског закона, т. ј., да се пред избраним судом ствар процени, па ће је један од смесничара задржати а другог исплатити, ако се у томе сложе; а ако се на то не би сложили, онда су дужни да продаду ствар другоме и поделе новац.

Док се овим путем ова ствар не распрви, купац Харлампије Костић само је титуларни сопственик и има право на свој део прихода од закупа, који му се приход и не оспорава; а фактички је држалац купац Јања Цимопулос, који се на имању затекао.

По наведеном Министар унутрашњих дела није могао уводити Харлампија Костића у господарство заједничког имања, на штету његовог смесничара — односно закупца — него је требало обе стране упутити суду, у смислу горе наведеног законског прописа.

Један случај неумесне примене § 8. закона о експропријацији.

Ради регулације варошице Лесковца заузето је путем експропријације имање Гавре и Нађе браће Николића, из Лесковца.

Комисија, која је извршила процену овог имања, нашла је, да један квадратни метар овог имања вреди 2 динара, с тим, да се и један мали део тога имања, који преостаје, и на коме је једна кућица, уступи по тој процени, сходно § 8. закона о експропријацији, суседу, пошто је исто на сметњи његовом имању, јер му затвара излаз на нову улицу.

Ову процену одобрио је и Министар грађевина, на основу § 22. закона о изменама и допунама у закону о експропријацији, пошто је у свему поступљено по закону.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону, са ових разлога:

Кад се из инжињерске скице види, да извесан део плаца жалиоца са кућом остаје ван експропријационе линије, онда одређена комисија за процену експроприсаног имања није имала ослонаца у закону, да одлучује о придодатку овог имања суседу, под теретом исплате процене вредности.

У расправу овог питања, комисија није могла улазити, једно с тога, што је она за то ненадлежна, према § 8. закона о експропријацији, већ општина; а друго, што се из ситуационог инжињерског плана види, да се заосталим имањем жалиоца не чини сметња имању суседа, и не затвара излаз на ново просечену улицу, за који он има простора од 12 метара, те и нема места примени поменутог § 8. закона о експропријацији.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар грађевина. М. В.

Првостепени судови надлежни су за разматрање свију одлука из III. части кривичног закона, изузев оне које су по самом закону одмах извршне.

Одмах по ступању у живот прошлогодишњих измена и допуна у закону о Полицијској Уредби од 18. маја 1850. год. појавило се у пракци много случајева неједнаког тумачења нових законских одредаба, особито у погледу надлежности за разматрање одлука полицијских власти, донетих по разним иступним делима.

Ова разлика и неједнака тумачења потекла су отуда, што измењени §§ 15. и 16. пол. уредбе нису довољно прецизирани. Први став ових §§-а, који говори о надлежности, гласи овако:

„Пресуде по иступним делима, донесене по оним одребама кривичног закона,

по којима казна по закону не може бити већа од три дана затвора, односно тридесет динара, одмах су извршене; а *противу осталих пресуда или решења о иступима* имају право стране жалити се надлежном Првостепеном Суду, који ће пресуду или решење оснажити, уништити или преиначити.“

По овој законској одредби једни су судови расматрали у опште све пресуде полицијских власти, донете у опште по свима иступним делима; други су се упуштали у расматрање само оних пресуда, које су донете само по иступним делима из III части казн. зак.; трећи су расматрали и оне одлуке, које су засноване на одредбама кривичног и кога специјалног закона и т. д.

Ово је побудило господина Министра Унутрашњих дела, те је преко господина Министра Правде изнео ово питање о надлежности расматрање одлука полициј. власти пред општом седницом Касационог Суда, ради начелне расправе. Касациони суд у својој општој седници од 24. априла пр. год. Бр. 3366 донео је одлуку: да је Првостепени суд, по изјављеној жалби првог интересованог лица надлежан само да расматра, оснажава, преиначава или уништава пресуде или решења општинских или полицијских власти, изречених по III. части казненог законика, а претпостављене административне власти да су остале и даље надлежне за расматрање пресуда или решења општинских или полицијских власти, донетих по коме специјалном закону или по специјалном и казненом законнику уједно.

По ни ова одлука опште седнице није отклонила све несугласице, као што сведочи следећи пример:

По захтеву Д. Т. као сопственика, кварт палидулски решењем својим од 15. пр. м-ца Бр. 1659 наложио је С. Д., да се у року од три дана исели из закупног стана, иначе ће бити силом исељен и кажњен.

На ово решење Д. је изјавио жалбу Првостепеном Суду за вар. Београд, по суд се по њој није хтео ни упуштати у расматрање односног акта и ожалбеног решења, већ је актом својим од 26. пр. м-ца Бр. 5376 вратио предмет нерасмотрен с мотивацијом: да дотично решење не подлежи расматрању суда.

Кварт је онда послао акте овога предмета Управи града Београда, а она их је 3. тек. м-ца под Бр. 7960 поново послала суду, налазећи да је према измењеном §§. 15. и 16. полиц. уредбе и одлуци опште седнице Касационог Суда од 24. априла пр. год. Бр. 3366, за њихово расматрање он надлежан.

По суд се са решењем својим од 5. тек. м-ца Бр. 6859 опет огласио за ненадлежног, јер се, дотичним кварталним решењем не изриче никаква казна, но тек, вели када се онај, коме се наређује да се исели, не би иселио, па би га власт за то казнила, суд би био надлежан да пресуду расмотри.

Управа гр. Београда није усвојила овакво схватање суда, већ је се питањем својим од 7. тек. м-ца Бр. 8479 обратила се Касационом Суду с молбом, да реши: ко

је у овом случају надлежан за расматрање одлуке, да ли Првостепени Суд, како Управа тврди, или Управа гр. Београда, како суд наводи? У прилог свога решења: да је за расматрање оваквих одлука надлежан Првостепени Суд, а не предпостављена административна власт — навела је у томе писму ове разлоге:

1. Што је према измењеним §§ 15. и 16. пол. уредбе за расматрање свију пресуда или решења о иступима, донесеним по крив. законнику, по којима је казна по закону већа од три дана затвора односно тридесет динара, — надлежан првостепени суд. Ова је надлежност још боље објашњена и прецизирана одлуком опште седнице Касационог Суда од 24. априла пр. год. Бр. 3366, чија прва тачка гласи: »1. да је првостепени суд, по изјављеној жалби интересованих лица, надлежан само да расматра, оснажава, уништава и преиначава пресуде и решења општинских и полицијских власти, изречених по иступним делима из III части казн. закона. Квартовно решење Бр. 1749 засновано је на § 356. в. казн. закона, који предвиђа казну већу од три дана затвора, те је према напред наведеном за његово расматрање надлежан Првостепени Суд.

2. Што на надлежност расматрања тога решења не може имати ни у колико утицаја то, што њиме није изречена казна, већ је само извесном лицу наложено да нешто учини, па тек ако то не учини, да ће бити кажњен, јер ово није једини случај из III части крив. законика, где се за кажњивост тражи претходна опомена, па тек ако се не поступи по тој опомену слеђује казна, као што је случај код тач. 8. и 9. § 329. и т. 2. и 3. § 360. казн. закона, где је казна такође условна и зависи од испуњења или неиспуњења законских наређења власти. Када би се усвојило гледиште Прв. Суда за варош Београд: да је суд надлежан за расматрање само оних одлука из III части казн. закона, по којима се налаже казна, онда по томе логично судећи суд не би био надлежан ни за расматрање у опште свију решења, јер се њима никад не изричу казне већ само пресудама.

3. Што би то била једна аномалија, када би разне власти расматрале одлуке засноване на једном истом законском пропису. Куда би то водило, када би нпр. у овом случају Управа примила надлежност и одобрила квартално решење, па се дотични по истоме у остављеном року не би иселио, већ га власт силом избацила из стана и казнила, а суд по његовој жалби на ову казну био другог гледишта на пресуду поништио, а тим самим и цео рад по овом предмету?... Не би ли у овом случају дотични имао право да тужи полицијске чиновнике суду и тражи накнаду штете.

4. Да је за расматрање свију одлука из III части казн. закона надлежан суд јасно је и по самој намери законодавца, када је учинио ову измену у §§ 15. и 16. пол. уредбе. Преносећи надлежност за расматрање одлука из III части казн. закона са административних на судске власти, законодавац је хтео да колегијалним расматрањем и судском незави-

сношћу што боље заштити правне и материјалне интересе појединаца, а у наредбама, односно решењима, као што је ово квартално, може лежати куд и камо већи интерес, но у максималној казни од три дана затвора или 25 динара новчано, која би имала да слеђује после неизвршења таквих решења.

Касациони Суд у седници својој од 11. тек. м-ца Бр. 2719 уважио је Управне разлоге и огласио Прв. суд за варош Београд као надлежан за расматрање кварталног решења, па му је послао цео предмет са следећим писмом:

»Касациони суд је расмотрио акте по предмету сукоба Управе гр. Београда са тим судом по окривљењу С. Д. због дела из § 356. в. казн. зак., па је нашао да је за расматрање овог окривљења надлежан тај суд.

Јер по §§ 15. и 16. закона од 17. јануара 1904. год. о изменама и допунама у полицијској уредби од 18. маја 1850. г. и по одлуци опште седнице Касационог Суда од 24. априла 1904. год. Бр. 3366. првостепени судови су надлежни да расматрају, оснажују, уништавају и преиначавају све одлуке које нису извршене, а које су донете по иступним делима из III части крив. закона, где долази и одлука Управе гр. Београда (односно кварт палидулског) од 15. фебруара 1905. год. Бр. 1649, којом се окривљеном наређује да се у року од три дана исели из стана Д. Т. а пошто је донета на основу § 356. в. казн. закона, у коме се предвиђа једно од иступних дела из III части казн. зак.

Са тога Касациони суд на основу § 41. крив. суд. пост. шаље томе суду као надлежном све акте овог окривљења с препоруком да по овоме поступи даље по закону.“

Овим је дефинитивно расправљено питање, да су првостепени судови надлежни за расматрање у опште свију одлука из III части крив. закона (сем оних које су одмах извршене), па ма какве природе оне биле.

Ж. А. Л.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЧУДНОВАТ АМАНЕТ

из доживљаја Шерлока Холмса
А. Конан Дојл

Био је несносан дан у августу месецу. Бекеровом улицом опекло је сунце, а зраци му бљеште од жутих зидова кућних, да се не може гледати на улицу. Ја и Шерлок Холмс седесмо раскомоћени у својој соби и претресасмо стару тему о његовој моћи посматрања и опажања. Најзад ће ме Шерлок упитати:

— Јеси ли приметио, Ватсоне, у новинама мали чланчић који се односи на чудновату садржину пакета, који је послат поштом госпођици Сузани Кушинг, у Крос Стрит, Кројдон?

— Не, ништа нисам приметио.

— Ах, мора бити да си превидео. Додај ми новине. Ево га одмах после фи-

www.izvestia.rs
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

доследног дела. Хоћеш ли бити тако добар да га гласно прочиташ?

Узнем новине, које ми је он додао и прочитаћу чланак под насловом „Непријатна пошиљка“:

„Госпођица Сузана Кушинг, која станује у Крос Стрит, Кројдон, постала је жртвом веома грубе и луде шале, изузимајући да се у томе случају не крије што друго, што би могло оправдати овакав поступак. Јуче око два часа по подне предао јој је разносач поштанских аманета један мали пакет завијен у сиву хартију. У њему је била кутија од хартије, напуњена обичном сољу. Кад је изручила со, госпођица Кушинг беше ужаснута наставши унутра два човеја ува, по изгледу скоро одсечена. Кутија је послата дан пре тога аманетном поштом из Белфаста. Није било никаквог знака ко је пошиљалац, а догађај је у толико тајанственији, што је госпођица Кушинг девојка од својих педесет година, живи веома повучено и има врло мало познаника и лица са којима се дописује, као и за то, што веома ретко добива ма шта преко поште. Пре неколико година, кад је становала у Пенц-у, давала је део свога стана под кивију тројици медицинара, које је доцније морала отерати због њиховог неуредног и бурног живота. Полиција мисли да је ова увреда нанета госпођици Кушинг из освете, и да су је извршили ђаци у намери да је заплаше пошиљком тих реликвија из секционе сале. Мало се придаје важности могућности, да је ово дело једнога од тих ђака из Северне Ирске, који је, по веровању госпођице Кушинг, из места Белфаста. Истрага се, међутим живо води, и у рукама је господина Лестреда, једног од најспремнијих детектива“.

— Толико каже „Дели Кроникл“, рече Холмс, пошто сам свршио читање. Сад о нашем пријатељу Лестреду. Јутрос сам од њега добио педуљину, у којој каже ово: Изгледа ми, да је ово дело сасвим у вашем жанру. Надамо се да ћемо целу ствар расветлити, али нам је тешко да пронађемо ма шта, што би нам служило као полазна тачка. Разуме се да смо одмах депеширали поштанској управи у Белфасту, и они су одговорили, да је тога дана предао пошти велики број пакета те немају могућности да се сете нарочито тога пакета и његовога пошиљалоца. Кутија је обична за дуван и не може нам ништа користити. Сумња на медицинара изгледа ми могућна, али бих се највише радовао, кад би сте ми поклонили неколико часова. Виђу код куће или у полицији цео дан.

— Шта велиш на то, Ватсоне? Можеш ли да савладаш ову врућину, па да заједно одемо до Кројдона, тако ћеш имати прилике да умножиш твоје забелешке.

— Једва чекам да се појави какав посао.

— Онда га имаш. Зазвони, да нам донесу обућу и нареди да нађу кола. Вратићу се за тренутак док одело променим и науниим кутију цигарама.

Киша је плуштала док смо били у возу, а врућина је била мања у Кројдону, него ли у варони. Холмс је телеграфисао Лестреду, и он нас је дочекао на станици.

После пет минута шетње дођосмо до Крос Стрит, где је становала г-ђица Кушинг.

То је била лепа, дугачка улица, окићена двоспратно зиданим кућама са каменим степеницама. На пола пута Лестред стаде и куну на врата, која отвори мала служавка. Госпођица Кушинг је седела у предњој соби у коју уђосмо. То је била женска са спокојним лицем и великим благим очима. У крилу је држала вез, и радила га је; корпа, пуна разнобојне свиле стајала је на столици крај ње.

— У шупи су те гадне ствари, рече она, кад је угледала Лестреда; желела бих, да их са свим одавде однесете.

— То ћу и учинити, госпођице. Задржао сам их док их мој пријатељ, господин Холмс, не прегледа у вашем присуству

— Зашто у моме присуству, господине?

— За случај да хоће да вас што год упита.

— Од какве је потребе да ми се стављају ма каква питања, кад вам кажем, да ја о томе апсолутно ништа не знам.

— Тако је, госпођице, рече Холмс умирујући је. Ја сам уверен, да сте ви и сувише узнемиравани по овој ствари.

— Доиста јесам, господине. Ја сам скромна жена и живим сасвим повучено. Ово је нешто са свим ново за мене да се моје име по новинама потезе и да се полиција мена у моју кућу. Ја нећу да ове ствари остану и даље у мојој кући, господине Лестреду. Ако желите да их разгледате, то можете учинити напољу у шупи.

То је била мала шупа у узаној авлији одмах иза куће. Лестред изађе и донесе кутију од хартије заједно са сивом хартијом и канапом. Клуна је била на крају стазе, и сви седосмо на њу, док је Холмс једно по једно ухо разгледао, како му их је Лестред додавао.

— Канап је веома занимљив, примети он држећи га спрам светлости и миришући га. „Шта ти се чини за овај канап, Лестреде?“

— Намазан је смолом!

— Тако је. Намазан је црном смолом. Без сумње си приметио и то да га је, госпођица Кушинг пресекала макамама, што се познаје по месту где је то учињено. То је врло важно.

— Ја не видим никакву важност у томе, рече Лестред.

— Важност је у томе што је завезани чвор остао неповређен, а овај чвор има особити карактер.

— Врло је лепо везан. То сам већ записао, рече Лестред спокојно.

— Толико што се тиче канапа, рече Холмс осмејкујући се. Сад да пређемо на онај завијутак од хартије. На сивој хартији се јасно осећа мирис од кафе. Што то ниси приметио? Ја мислим да о томе не може бити никакве сумње. Адреса је написана више развученим словима, широким пером и веома рђавим мастилом. Реч Кројдон најпре је записана са и па је доцније поправљено са у. Пакет је дакле послало мушко лице, адреса је мушком руком написана, — лице је ограниченог изражања и непознат му је Кројдон.

Довде је све добро! Кутија је жута за дуван, и на њој нема ништа особитог сем два отиска од палца на левом дну од кутије. Напуњена је обичном сољу, каква се употребљава за усањавање кожа и других простијих трговачких предмета. На дну испод свега тога затрпана су та два чудновата предмета.

Говорећи то, извади Шерлок оба ува и пажљиво их поче разгледати. Најзад их врати у кутију, па се дубоко замисли.

— Приметили сте, без сумње, рече он најзад, да ове уши нису парице.

— Да, то сам премитио одговори Лестред. Али ако је ово шала ђака са медицинског факултета, онда је њима врло лако послати два непарна ува, као и прави пар.

— То је тачно. Али ово није никаква шала.

— Не иде све томе у прилог. Сва тела у соби за секцирање су убризгана течномешу, која отежава распадање. Ове уши немају ни трага од тога, јер су још свеже. Одсечена су тупим оруђем, што се никако не би могло догодити да је то какав ђак учинио. Понављам да овде нема никакве шале. Ми улазимо овим у траг једном ужасном злочину.

Нека дрхтавица прође ме слушајући речи мога друга и кад сам видео његову озбиљност. Лестред пак враћаше главом као човек који је само у пола убеђен.

— Ништа немам противу мишљења, да је то била шала, рече он, али су много јачи разлози противу тога. Ми знамо да је ова женска проводила веома скроман и частан живот у Пенцу, а тако исто и овде, бар за последњих двадесет година. За све то време једва ако је кад и из куће изашла. Па што би јој онда ма каква злочинац послао доказе своје кривице, нарочито кад и она исто тако мало зна о овом догађају као и ми.

— То је проблем, који сад имамо да решимо, одговори Холмс, и што се мене тиче, ја сам намеран да отпочнем истрагу у том смислу пошто сам убеђен да је овде извршено двоубо убиство. Једно је од ова два ува женско, мало, лепог облика и пробушено за мишћу. Друго је мушко, од сунца преплануло и изгубило праву боју, такође пробушено за мишћу. Обе су ове личности без сумње мртве, јер би се иначе до сада о њима штогод чуло. Данас је петак. Пакет је предао на пошту у четвртак. Злочин је онда могао бити извршен у среду или четвртак или раније. Ако су оба лица убијена, онда ко би други, сем њихов убица, могао послати обележје свога недела госпођици Кушинг? Можемо узети да је пошиљалац пакета човек кога ми тражимо, али он је морао имати јакот разлога што је овај пакет послао г-ђици Кушинг. Но какав је то разлог? Мора бити то, да јој стави до знања да је дело извршено; или може бити да јој тине нанесе жалост. Али у том случају она зна ко је то. Па ипак сумњам. Ако је знала онда за што би звала полицију да се умеша. Могла је оба ува закопати и нико не би ништа знао. То би она учинила, да је хтела злочинца заштити. Ако пак не жели да га

штити она би казала његово име. Овде има нешто замршено што треба размрсити.

Он је говорио јасно и брзо, и механички је гледао преко баштенске оgrade; за тим брзо скочи на ноге и упути се у кућу.

— Имао бих неколико питања да поставим г-ђици Кушинг, рече он.

Свратићемо кад се за воз будемо враћали, одговори Холмс. Један тренутак доцније нас смо двојица били већ у предној соби, где је неосетљива г-ђица мирно седела и радила свој вез. Рад је спустила у крило кад ми уђосмо и погледала нас је својим искреним плавим очима.

— Уверена сам, господине, рече она, да је све ово нека погрешка, и да тај пакет није био мени намењен. Ја сам то исто неколико пута поновила и господину из Скотланд - Јарда, али он ми се у очи смејао. Ја немам ни једног непријатеља на свету, бар колико је мени познато, и не знам зашто би се са мном збијала таква шала?

— Готово и ја отпочињем делити ваше мишљење, г-ђице Кушинг, рече Холмс и седе преко пута ње. Мислим да је више него могуће — он застаде и ја бежах изненађен кад сам га приметио са каквом пажњом посматра г-ђичин профил. Изненађење и задовољство се могло одмах познати на његовом озбиљном лицу. То је приметила и госпођица, Кушинг, али он постаде опет озбиљан као обично. Ја сам гледао у њену углађену косу, њену укусну капицу, њене златне мале минђуше и њено спокојно лице, али нисам могао ништа наћи што би могло мога друга толико узбудити.

— Имао бих једно или два питања.

— Ох, мени су та питања већ досадна, узвикну г-ђица Кушинг нестрпеливо.

— Рекао бих да имате две сестре.

— Од куда ви то знате?

— Чим сам ушао у собу приметио сам фотографију са три женске и једна од њих без сумње сте ви, а оне друге две веома јакo на вас личе, и по свој прилици су вам род.

— Имате право; то су моје две сестре, Сара и Марија.

— Ево још једне слике, која је рађена у Ливерпулу; то је ваша млађа сестра у друштву са једним човеком, који, судећи по униформи, изгледа да је магационар при каквој морској лађи. Примећујем да она у то време није била удата.

— Ви то врло лако и тачно примећујете.

— То ми је занат.

— Имате право. Она се после неколико дана венчала са господином Браунером. Он је био у служби јужно-америчке паробродске линије у време када је ова фотографија рађена, али толико је водео њу, да није могао дуго времена без ње издржати, те се за то примио службе на ливерпулским и лондонским лађама.

— Ах, можда Кинкерир?

— Не, кад сам последњи пут о њему чула био је на Меј-Деј. Цим је дошао

једном да се са мном види. То је било пре него што је погазио заклетву, а после тога је био свакад кад год би изашао на обалу. Мало пића чинило га је увек савршено лудим. Ах, то је био веома несрећан дан за њега, кад је први пут узео чашу у руке. Прво је избегавао мене, за тим се завадио са Саром, и сада, пошто је и Марија престала са писањем, не знам ништа како је код њих тамо.

Јасно се видело да се г-ђица Кушинг додирнула теме коју је дубоко осећала. Као већи део људи, који живе усамљеним животом, у почетку се мало устручавала, али је доцније постала говорљива. Казала нам је многе појединости о њеном зету магационару, за тим је прешла у разговору на некадање своје кираџије медицинаре, испричала нам све њихове неуредности, њихова имена и болнице, у којима су радили. Холмс је све то пажљиво саслушао убацујући по кад-кад по неко питање.

— Сад о вашој сестри Сари, рече он. Пошто сте обе неудате, чудим се да не живите заједно у једној кући?

— Ах, ви не знате Сарину нарав, јер кад бисте је знали, не бисте са ни најмање чудили. Ја сам то покушала кад сам дошла у Кројдон и биле смо заједно до пре два месеца, али тада смо се морале раставити. Нећу да кажем ни једну реч противу моје рођене сестре, али је она велика свађалица и нико јој не може угодити. Ето таква је Сара.

— Ви кажете да се она свађала са вашом родбином из Ливерпула.

— Да, а до пре кратког времена били су најбољи пријатељи. Она је чак отишла тамо да живи само за то да би била што ближе код њих. Сада опет нема довољно погрдних речи за Цима Браунера. За последњих шест месеци, које је овде провела, није говорила ни о чем другом сем о његовом пићу и рђавом понашању. Изгледа ми да је он њу ухватио у брбљању, па јој је подвикнуо, и то је био почетак.

— Хвала вам, госпођице Кушинг, рече Холмс, устајући и клањајући се. Чини ми се, рекосте да ваша сестра Сара живи у Ну Стрит Валингтон? Збогом, и веома ми је жао што сте узнемиравани догађајем, са којим, као што рекосте, немате ничега заједничког.

Кола пролажаху баш у оном тренутку кад смо излазили, и Холмс их заустави.

— Колико је далеко до Валингтона? упита он.

— Од прилике једна миља, господине.

— Врло добро. Ускочи Ватсоне. Мо-рамо ковати док је гвожђе вруће. Као што изгледа, случај је прост. Има једна или две врло поучне ситнице у вези са њиме. Притерај уз телеграф при пролазу!

Холмс је послао једну кратку депешу. Остатак путовања провео је забачен у кола; шешир је спустио до самог носа да би од сунца заклонио лице. Кочијаш се заустави пред кућом, која се ни мало није разликовала од оне, коју смо мало час оставили. Мој друг му нареди да чека и метну руку на браву. У том се тренутку на вратима појави један млад човек, елегантно обучен, у црном оделу.

— Да ли је госпођица Сара Кушинг код куће? запита Холмс

— Госпођица Сара Кушинг је опасно болесна, рече он. Она од јуче у великој мери болује од навале крви у мозак. Као њен лекарски саветодавац не могу на себе примити одговорност и допустити да се са њоме састанете. Препоручио бих вам да после десет дана дођете. Он навуче рукавице, затвори врата и изађе на улицу.

— Ако не можемо, онда не можемо, рече Холмс весело.

— Можда она не би могла или не би хтела ни толико казати.

— Нисам ни тражио да ми она ма шта каже; хтео сам само да је видим. Али ипак чини ми се да сам сазнао све што ми је потребно. Одвези нас у какав добар хотел где бисмо могли ручати, за тим ћемо уз пут свратити и до нашег пријатеља Лестреда до у полицијски одељак.

Имали смо веома пријатан заједнички ручак. За време њега Холмс није говорио ни о чем другом него само о виолинама, о Паганинију, музичкој уметности, и испричао ми је много анегдота из живота људи, који се тиме баве. После подне беше већ у велико превалило и јака сунчана жега претворила се у благу топлоту кад смо се зауставили пред полицијским одељком. Лестред нас је дочекао пред вратима.

— Ево једног телеграма за вас, господине Холмсе, рече он.

— Ха! То је одговор! Узе га, прелете очима преко њега, згужва и стрпа у џеп. Добро је, рече само.

— Јесте ли што пронашли?

— Све сам пронашао!

— Шта? Лестред га погледа изненађено. Ви се шалите?

— Никад нисам био озбиљнији у своме животу. Извршен је страховит злочин и чини ми се да сам већ обелоданио целу ствар

— А злочинац?

Холмс написа неколико речи на полеђини своје посетнице и добац је Лестреду.

са енглеског, Мих А. Рашковић

(наставиће се)

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Толстој о самоубиству. — Питање о томе да ли човек има права да сам себи одузме живот, да се убије, није питање на свом месту; оно је нетачно постављено. Јер у овом случају не може у опште ни говора бити о каквом праву. Кад неко нешто може да уради, кад дакле неко може себе да убије, он, изгледа, има и права на то.

Толстој сматра да је могућност да се човек убије, да сам себи скрати живот, нека врста вентила сигурности. То је једини излаз, који човек, што се убија, још може замислити из стања у коме се нахођи. При оваквој и овој могућности човек нема никаква права да каже да му је живот постао несносан, да га не може подносити више. Јер, ако је живот несносан, то се човек убија и на тај начин

не може нико да се жали на несносност живота.

Човеку је дата могућност да сам себи живот одузме и према томе он се може убити. Кад нешто човек може урадити је ли то уједно и право да уради? — Човек мисли да има права на то и од тога права он чини употребу. Али он исто тако убија се и у двобоју, у рату, убија се пороцима, ракијом, опијумом итд....

Не — то је неразумно чинити, као што је нерасудно одсецати изданке на каквом дрвету: биљка неће пропасти него само неће правилно растити.

Живот се не може уништити — он се налази изван времена и простора и услед тога смрт може само променити форму живота и уништити његову делатност на овом свету.

Међу тим, ако човек један уништи делатност своју на овом свету, то ипак он не зна да ли ће његова делатност на другом свету за њега самога бити пријатнија и на тај начин одузима човек себи могућност, да све то сазна и искуси све оно што живот на овом свету може да понуди. Самоубиство је једна лудост; оно је непаметно, јер кад човек уништи свој живот који му је изгледао и био непријатан и несносан, то тада човек доказује да је смисао његова живота била једна погрешна представа.

Но не само што је самоубиство лудост; него, оно је и неморално. Човеку је дужност да живот који му је дат, сачува до природне смрти, а тај му је живот дат под условом да служи животу света. А онај пак, који се у животу од живота има само да користи и то како ће њему пријатно да буде, одбија и колеба се да свој живот посвети свету, јер му је његова лична судбина непријатна и несносна. А по свој вероватноћи та служба свету почиње баш у оном тренутку, када лични живот почиње бивати непријатан.

Оптивна је један шлогирани калуђер, који је пуних тридесет година лежао на једној дасци и могао је само леву руку да покрене. Лекари су говорили да он мора бити јако пати и подноси али он није се никако жалио на своје стање, него се стално крстио смешећи се, при чему су му се привиђали свеци и радовао се што му Господ још непрестано подржава искру и пламичак живота. Стотине и хиљаде посетилаца долазили су му и заиста је врло тешко представити колико је све добра свету учинио тај јадник калуђер који ни зашта није био способан. Извесно је и ван сваке сумње да је овај човек више добра учинио, него ли хиљаде здравих, који су уобразили да служе многим установама у свету.

Докле год има живота у човеку то се човек може стално усавршавати и свету служити. Али свету и животу он може само тада, ако се и сам усавршава; а само усавршавајући се човек може служити свету и корисан бити.

Крађа из сујевеја. — Пре кратког времена у западном делу Берлина ухаћена је у крађи једног женског огртача извесна госпођа, која је иначе била добро материјално ситуирана. То своје дело оправдавала је тиме, што јој је једна „паметна

жена“ саветовала, да узме кришом и кад нико не види из које трговине један такав огртач, да би њиме излечила свога узетога мужа, и то на тај начин, што би наизменце огртала тим огртачем прво себе, па свога болеснога мужа. Узимање огртача из туђе радње кришом изриком јој је заповеђено; кад, пак, муж оздрави, онда би она имала отићи понова у дотичну радњу да огртач врати или купи.

Особити мотив за повреду тела. — 28. септембра прошле године био је пред берлинским поротним судом врло интересан претрес, на коме је оптужени дао одбрану, какве, ваљда, до сада није било у свету. Радник Тома Сајферт живео је већ од дужег времена у свађи са својом женом. Она је противу његове воље врло често шврљала по кафанама, водећи собом увек и своју ћерчицу. Шта више почела му се непрестано ругати, што је уобразио, да је он отац тога детета. Њему већ догрде, те једно вече узе девојчицу и зада јој ножем дубоку рану на врату, од које је кроз кратко време наступила и сама смрт. За то је дело предат суду и он је за извињење свога недела навео то, да је имао намеру да нанесе повреду детету на телу, не били та околност натерала матер да седи код куће и негује дете. — Тома је осуђен на четири године затвора за тешку телесну повреду, која је изазвала и смрт.

Једна заблуда суда у Лондону. — Један невин човек морао је да проведе пет и по година на робији само за то, што је „необично лично“ на другом једног човека, и што му је и рукопис био „скоро исти“ као и у тог другог. Једним берлинским новинама јављају из Лондона, да су у августу месецу прошле године много жена из бољих кућа преварене за новац и ствари од вредности од стране једне исте варалице. Пре извесног броја година, а на основу исказа десет женских сведока, који су се једногласно сложили у томе, да су у Адолфу Беку, Норвежанину, упознале тога варалицу, буде осуђен Бек на седам година робије. Сва мука, да докаже своју невиност, остала му је безуспешна. На основу ових последњих доставља, пре кратког времена опет ухапсише Бека, и сад опет шест нових женских сведока једногласно и најпоузданије утврдише, да су у Беку упознале злочинца, који их је оштетио. Порота опет огласи Бека да је крив, али суд одложи изрицање пресуде. У томе међувремену ухаптише правога злочинца Вилијама Томаса. На следећим испитивањима и суочењима са Беком и Томасом, шест сведока „најпоузданије“ су тврдили, да је овај последњи злочинац.

Фабрика класте деце. — Пре кратког времена изазвала је велику сензацију по свима новинама у страном свету вест, да је у Чифару у Мађарској ухапшен Георг Бауга, професионални просјак, који је путовао по земљи са својом женом и много класте деце. Та су му деца била оруђе за прошњу, а сва су била украдена. Њих је Бауг крао здраве, па им је пребијао и ноге и руке. Кад би им пребио руку или ногу, он би им то место чврсто везао, док не срасту делови и дете не постане сакато за цео век; али тако са-

като, да се то мора јасно видети, те да би се у публике изазвало сажаљење и пробудило милосрђе. Бауга није радио то само за себе, већ је тако класту децу лиферовоа и другим професионалним просјацима.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж Е С Е

Милован Тодоровић, бив. слуга Бориса Јанковића, из Сиблице, отумарао је незнано куда још септембра месеца пр. год., па се ни до данас није јавио својим родитељима који га траже. Милован је стар 8—10 година, раста малог, у онште приномањаст, парамљује на једну ногу. — Препоручује се полицијским и општинским властима да Милована потраже и у случају проналаска упуте га начел. среза космајског с позивом на Бр. 23216. УБр. 9268.

Војислав Милојевић, бив. обућар, који је душевно оболео, 10. тек. м-ца отишао је из Београда од куће и више се није вратио. Он је стар 32 год., стаса високог, плав, бркова рићих, крупних, очију плавих, брија се, од одела има на глави фини филцани шешир, плав дугачак зимски капут, затворене зимске панталоне и на ногама зимске ципеле. — Препоручује се полицијским и општинским властима да Војислава потраже и нађеног спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 8968.

Милана В. Петровића, из Гор. Ступња, који је још пре 7. год. отишао из места рођења тражи начелник среза жичког актом Бр. 2614. Ко би о овом Милану ма шта знао, моли се да то саопшти својој општинској или полицијској власти, која ће опет то доставити среском начелнику. УБр. 9802.

Светозара Татајцка, из Косанчића, који је пресудом лесковачког првостепеног суда осуђен на 6 месеци затвора, тражи начелник среза јабланичког депешом Бр. 4255. Пронађеног треба стражарно спровести среској власти. УБр. 952.

Милана Миловановића, из Брауга, окривљеног због крађе, тражи начелник среза тамнавског актом Бр. 5168. Милан има 48 год., средњег је раста, плав и добро развијен. Пронађеног треба стражарно спровести среској власти АБр. 383.

Војислава, сина Владимира Јовановића, из Колиновца, који је отишао без знања својих родитеља 1 тек. м-ца тражи начелник среза тамнавског. Војислав има 14 год., средњег је стаса, приномањаст, у одећу је сукненом. У случају проналаска треба га упутити среској власти с позивом на Бр. 5307. АБр. 383.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Пре кратког времена нађен је на Врачару један леп, фини женски новчаник, и у њему један дукат у злату и 9 дин. у сребру. О овоме је публика извештена преко вечерњих листова и сопственик позват да се јави Управи града Београда, где ће изгубљени новчаник добити. Одмах сутра дан пријави се Управи једна отмена београдска госпођа, која изјави да је нађен новчаник она изгубила и пошто га је тачно описала, власт јој га је издала. Предајући јој новчаник полицијски јој чиновник у шали рече:

— Видите, госпођо, како је штетно владати се по моди; да сте на својој хаљини имали цео то до душе не би било по моди, али сигурно новчаник не бисте изгубили.

— А, није, господине, на овој сам хаљини баш имала цео и у њему држала новчаник, а право да вам кажем ево како сам га изгубила, али вас молим само да то остане у тајности. Тога дана пошла сам са једном својом пријатељицом код баба Марије, врачаре. Када смо били близу њене куће приметимо још три жене где иду право њеној капији. Да бисмо их престигли и пре њих ушли, ми се пожуриемо, али се ја у томе спотакох и падох на тротоар. Како

Јовановић, позната београдској полицији још из ранијих година не само као картара и врачара, већ и као препреден лопов. И ако је скоро пуштена са осуде већ је се била проучула и свет је врвео из свију крајева престонице и из свију наших сталежа.

Једнога дана изађе из њене куће једна млада госпођа из средњег сталежа, чије име за сад тајимо, а која је код полиције ово изјавила;

— Била сам код ове баба Марије, циганке, да ми баца карте. Моја сестра и нека њена пријатељица биле су прошле недеље и уверавале ме, како им је она све погодила, те сам и ја данас отишла да се о томе уверим. Затекла

дође на Милана, ја јој рекох да познајем једног човека са тим именом. Она се на томе задржа и поче причати, како ме он воли, како ће ме узети и т. д. Причала ми је ваздан којекаквих будалаштина, а на послетку ми рече да јој опет дођем и донесем извесне ствари, те да она нешто уврача и спреми, да ме Милан мора за девет дана испроси. Како су моја сестра и другарица уобразиле, као и пуно другог света, да им је «све погодила», ја не знам, али мени није ништа погодила, као ни њена снаха са гледањем у воду; жали Боже она два динара што ми узеше.

Истих дана жалио се београдској полицији на њу и један селак из Вел. Мокрог Луга, како му је за болесну жену по скупе паре утрапила неке травуљине, од којих се болесница још више разболела.

Да би јој прекинула «упражњавање» ових послова Управа гр. Београда казнила ју је са тридесет дана затвора, а њену снаху Зорку као почетницу у овим вештинама са десет дана затвора.

Скрећемо пажњу публици на ову Марију и Зорку; нарочито на Марију, која иде и по кућама и врача, а у исто време врши и крађе. Кад дође у какву кућу ради врачана обично покрије лаковерну домаћицу чаршавом, па јој онда нешто баје и врача, а за то време, за ово нарочито дресирана девојчица, коју са собом води, тумара по кући и краде скупопеније ствари. Чувајте је се, госпође!

ПОТЕРЕ

Мика Перић, циганин из Мудраковца, ухваћен је 11. септембра пр. г. у кријумчарењу дувана, али се крије, те не може да се узме на одговор за ту своју кривицу. Он је по занату ковач, високог је раста, пуних, округлих образа у лицу плав, косе и браде риђе. Препоручује се свима општинским и полицијским властима да Мику потраже у својим делокрузима и у случају проналаска известе о томе начелника срез расинског с позивом на Бр. 4610 или уредништво овог листа с позивом на АНБр. 322.

Никола Пантелић из Београда и **Мирко Ранковић**, из Азање, обојица познати кодцари побегли су 15. тек. м-ца из Ивањице, камо су били прогнати по пресуди начелника среза жичког. Треба их понова спровести начелнику среза моравичког с позивом на депешу Бр. 3414. УБр. 9623.

Илија Васиљевић, из Мелнице, стар 36 год., плав, бркова средњих, плавих, брије се висок, сувоњав, — извршио је опасну крађу Руки, удови Ј. Димитријевића из Мелнице у ср. млавском, па незнано куд побегао из притвора општине мелничке. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Илију живо потраже и пронађеног спроведу нач. ср. млавског с позивом на бр. 3721 или Управи Београда с позивом на Бр. 9404.

Траило Негрић, из Подгорице, који је окривљен за извршену опасну крађу ствари Траилу В. Ради, из Подгорице, у ср. бољевачком, побегао је 11. ов. м-ца из притвора општине подгоричке незнано где. Он је стар 25 год., раста средњег, косе плаво смеђе, бркова малих и плавих, очију зеленкастих, брија се, од одела има беле сукнене панталоне, црн сукнени капут, на глави црну велику шубару и на ногама опанке. — Позивају се све полициј.

ми је рука била у цепоу ја сам је при паду извадила да се на њу дочекам, а том ми је приликом испао новчаник, но ја то нисам приметила.

— Е сад разумем откуда дукат у новчанику, он је сигурно био намењен врачари — прекиде је чиновник.

— Погодили сте, заиста сам га за њу била спремила, а вала и заслужила га је. Све ми је

сам код куће само њену снају Зорку, која ме задржа да баба Марију причекам, јер ће скоро доћи из вароши, а за то време самети ме да ми «гледа у воду». Ја пристадох на то из љубопитства и дадох јој тражени динар, који она метну у чашу воде и онда ми стаде говорити којекакве бесмислице. У томе је дошла и баба Марија; она се прављаше да је глува, извади из под кревета карте и пошто ми унапред уз

породила од почетка до краја, казала ми је и ко су ми пријатељи и ко непријатељи, и шта је било и шта ће бити.

Чиновник је покушавао да је разувери о тој Маријиној «способности», али без успеха.

Поводом овога обрати се пажња на ову баба Марију и утврди, да је то главом Стајка

динар рече ми да пресечем карте и кажем: Боже помози! и да поменем своје име, а она то неће чути «јер је глува.» После тога ми као бајаги погоди име, па ме после неколико општих и двосмислених фраза поче питати шта ми је Петар, Милош, Паја и још нека имена, за која ја одговарах да су ми непозната, а кад

и општинске власти да Траила живо потраже и у случају проналаска спроведу нач. ср. белевачког с позивом на Бр. 4209. — УБр. 9254.

Непознати Допови извршили су ноћу између 15. и 16. т. м-ца опасну крађу Јакову Јоцићу, пиљару у Немањиној ул. бр. 1. преко пута хотела «Сојуна.» Обили су врата, која се налазе из авлије Ђорђа Раденковића, винарског трговца, и однели су: 11.25 дин. у новцу — 5 дин. у сребру и остатак у ситници; 9 комада — погача — качкаваља; 70 комада поморанџи; 2 кесе бонбона од по 1. к. г.; 5. к. г. сува грождја; 1 кутију ратлука; 1 ценни сребрни сат; и 1½ к. г. лебљебије.

У истој радњи био је оставио на чување куфер са стварима Александар Глигоровић калфа кожарски и њему је из куфера однето: 6 пари чарапа (2 од пређе и 4 од фула); 1 бела шифонска кошуља; 1 гаће и кошуља цигана — плава — за рад; 1 унтерциер једноставан (гаће и кошуље); 2 пешкира од српског платна, на једном штиковано «Помаже Бог!» 1 машина са иглом; једне половине панталоне; 4 комада марамница за брисање и 2 тоцила за општрење алата. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за доповима и покрађом изврше најживљу потеру и у случају проналаска спроведу их Управи гр. Београда с позивом на Бр. 9616.

Непознати допови ноћу између 12. и 13. тек. м-ца украли су Милентију Ристићу, из Секурића, из затворене штале једног коња, доратастог, старог 10 год; са жигом «Т» и кобицу матору 6 год., длаке беле са жигом «К», по глави пегаву; и коњ и кобица без роваша су. — Позивају се све полицијске и општинске власти да покрађу и допове живо потраже у своме делокругу и у успешном случају спроведу их нач. ср. левачког с позивом на Бр. 2661. — УБр. 9454.

Непознати злочинац покушао је 27. пр. м-ца да изврши разбојништво над Михајлом Самуровићем, трг. из Шапца, али је у томе спречен од Михајла, сина г. Петра Граовца трг. из Шапца, те је побегао, оставив свој револвер, капут и кључеве калаузе. Утврђено је, да је бегунац средњег раста, смеђ, дугуљастог лица, плавих, пуних, средњих бркова, обријан, по лицу као роав, пегав, нос правилан, кратко ошишане косе; на глави јагњећа шубара или мек при шешир, капут, прслук и панталоне затворене боје, на ногама ципеле; стар до 30 год., подгачка врата; капут испод леве мишке расперен, горњег капута нема. — Поново се препоручује свима полиц. и општинским властима да ово лице најживље потраже и пађеног спроведу нач. окр. подринског. — УБр. 8364.

СКРЕЂЕ СЕ ПАЖЊА

Непознато лице 5. тек. мес. дошло је у 12 час. ноћи у «Позоришту Кавану», ту поручило кафу, обесило капут и шешир на чивилук, затим изашло на поље и више се није вратило, по је у кафани оставило капут и шешир. — Сопственик овог шешира и капута нека се обрати кз. варошком Управе гр. Београда, где ће их добити. — УБр. 8992.

Ката Стојковић, оvd. изгубила је 15. пр. мес. идући од «Коларца» до радње Богољуба Росулека на Теразијама једну меницу, по којој је она акцентант, а жирант Мика Стојковић, тинограф и Жика Стојковић, а гласила

је на 125 дин. — Ако је ко нашао, нека је преда Управи гр. Београда. — УБр. 5653.

Клара Августа Кун, рођена 25. децембра 1887. год. у Диселдорфу у Немачкој нестала је 21—XI—1904. год. и до сада се ништа о њој није могло сазнати. Она је витка, висока

1.60 м., дугуљастог лица, здраве, девојачке боје лица; коса јој је затворено плава, плаве очи, здрави зуби. Врло је вероватно да су је агенти за продају девојака завели и одвели, те с тога на молбу диселдорфског иследног судије износимо њену фотографију. Ако би ко што о њој сазнао или је где видео, моли се да то одмах јави уредништву овог листа, или Управи града Београда.

Цезар Фридрих Едуард Предигер, трговац хамбуршки, рођен 21. децембра 1872. године у Хамбургу, чију слику износимо, 30. марта 1904. године побегао је незнано куда.

пошто је извршио фалсификате и преваре у суми од 85.000 марака. Потернице и тражења остали су до сада без успеха и за то је бранилац стенишне масе оштећенога обећао за награду 10 процената ономе, ко ухвати или припомogne томе да се ухвати *Предигер са новцем*. Хамбуршка профектура послала је ову потерницу Управи гр. Београда са овим описом Цезарозим: 1,76 до 1,78 м. висок, танка стаса, косе, обрва и бркова црних; чела ведрога и

високог; лица дугог и бледог; здравих зуба; говори немачки, понешто француски и енглески; могућно је да је пустио пуну, дугачку браду. Није искључена могућност, да има при себи пасош на име трговачког помоћника *Георга Вилхелма Августа Јансена*. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Предигером изврше потеру и у случају проналаска притворе га, претресу и о томе известе Управу гр. Београда или уредништво «Полицијскога Гласника».

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Гвозден Минић, бив. пекар из Сече Реке у срезу црногорском, округа ужичког, 15. т. м-ца оглашен је за хајдука решењем начелства округа ваљевског Бр. 2840. Он је стар 25—30 год., средњег раста, добро развијен, округлог лица, плав, риђих и ретких бркова, косе и очију плавих, на десном или левом образу близу слепог ока, има младеж; ногу је неосетно кривих, тако да су му колена истурена у страну;

усапа је подебелих и кад се насмеје лице му добије прћав изглед; нарави је ћутљиве и вешто представља скромног, повученог човека. Био је неко време жандарм, а у последње време пекар у Мионици. Начелство му је упенило главу са 1000 динара, и ту ће награду добити оно лице, које га убије или власти прокаже. Гвозден је учествовао прошле године у убиству Танасија Савића, порезника среза колубарског и његовог служитеља. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да одмах изврше најживљу потеру за овим оглашеним хајдуком и у случају проналаска упуте га стражарно начелству окр. ваљевског, или Управи града Београда с позивом на Бр. 9578.